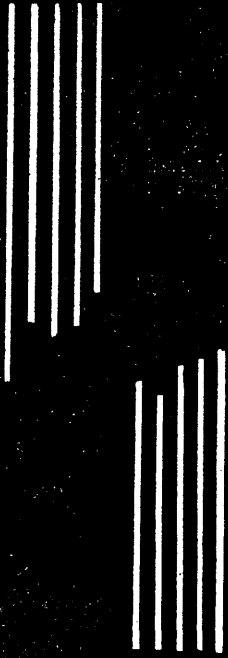

MUUSIKALEHT

1933

OKTOOBER

10

Helikunstnike aadresse

Tallinna:

- Arder, A., konservat. lauluõpetaja, ooperilaulja, S. Roosikrantsi 8-a—1.
Einer, Helmi, Estonia ooperilaulja, konservatooriumi lauluõpetaja, Estonia teatri-maja, tel. 460-37.
Franz, Erika, pianist, Kopli tn. 26—3.
Hellat-Lemba, L., konserv. lauluõpetaja, ooperilaulja, Imanta tn. 3—4, tel. 464-84.
Hermann, Otto, helilooja, Aia tn. 12—1.
Jentson, Amanda, konservat. van. õpetaja, Pühavaimu tn. 15—8.
Järv, Ida, kontserdilaulja, lauluõpetaja, Mäe tn. 6, Nõmme.
Laan, Herbert, viiulikunstnik, Tatari tn. 21-a—15.
Leemets, Vold., Metsa tn. 12, Nõmme.
Lipand, Ella, kontsertlaulja, häälesäädja, Heeringa tn. 12-a—20, tel. 304-15.
Mesiäinen, E., muusikaõpetaja, Tallinn, Rohu tn. 17—10.
Mohrfeldt-Viitol, H., konservat. van. klaveriõp., V. Tartu mnt. 12—11, tel. 455-97.
Murrrik-Polonsky, Niina, klaveristuudio, Tõnismägi 7, tel. 449-58.
Päts, Magda, kontserdilaulja, lauluõpetaja, Raua tn. 33—4.

Tamm, Aino, Tallinna konservatooriumi lauluõpetaja, Tina tn. 23—20, tel. 302-40.

Tenno, Vironi, laulja ja lauluõpetaja, Jakobsoni tn. 4—7, tel. 447-78.

Vaks, Julius, trompetist, konservat. van. õp., Falkpargi tn. 18—7.

Võrk, Enn, Tartu, Näituse tn. 7.

Tantsukunst.

Neggio, Gerd, tantsu- ja liikumisstuudio, Lai tn. 43.

Olbrei, Rahel, ballettmeister, Tallinna, Kreutzvaldi tn. 17—29.

KLAVERITÖÖSTUS

K. SAAR

LIIVALAIA 32 TELEFON 457-01

Soovitab
otse töökojast **pianiinosid,**
mis kõlalt ja vastupidavuselt täieliselt võistlevad
välismaa kuulsam. firmade omadega. Parimaks
tõenduseks — ostud ja soovitusd muusika-
tundjailt.

Muusikalehe 1933. a. tellimishind:

E. Lauljate Liidu liikmeile — aastas	2 kr. — s.
Teistele	2 kr. 25 s.
Välismaale	4 kr. 50 s.

Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused.

Toimetuse ja talituse aadress: Tallinna, Lai t. 7. Telefon 431-82.

SISUKORD:

Muusikaesthetika seisukoht üldises
muusikateaduses — Vold. Leemets
Itaalia häälekoolist Valter Bloss-
feldt
Antagu koolilaulule õigused tagasi —
—aKa—
Eesti muusika arenemine — Ed.
Visnapuu
Märgatavaid tuuletõmbeid teatri
kasuks — R. K-P.
Juubellaulupidu välisajakirjanduses
Tallinna Konservatoorium 14-a.

Artur Lemba' 25-a. juubeliks —
Juhan Aavik
Leonhard Neumen† — Juhan Aavik
Otto Hermann†
Meeskooride nurk
Mida tegi Pillikooride Sektsiooni
juhatus — V. J.
Lauljate Liidu Puhkpillimuusika
Sektsiooni tegevuskava
Ooper ja kontserdid
Mitmesugust
Illustratsioonid, naljad

Järgmine „Muusikalehe“ nr. ilmub 25. novembriks

MUUSIKALEHT

MUUSIKAESTEETIKA SEISUKOHT ÜLDISES MUUSIKATEADUSES

VOLD. LEEMETS

(Järg).

Peab aga tähendama, et selline „teoreetiline“ teooria tavalisest ei leia jälgijaid. Ta jääb individuaalseks teooriaks ega tõuse üldisele maksvusele. Elluviimist leiab ta, võib olla, ainult sel juhul, kui teoreetiku-uendaja ja komponist-uendaja on kehatatud ühes ja samas isikus. Siis pääseb ta maksvuselegi, pääle selle, kui praktika teda juba on propageerinud ja õigustanud.

Nii või teisiti muusika mõistmiseks teoorial on vägagi tähtis ülesanne ning ta osutub hädavajalikuks mitte ainult loovale ja reprodutseerivale kunstnikule, vaid ka muusika nautijale. Siit selgub, miks kõikides muusikaõppeasutistes pannakse erilist rõhku teoreetilistele teadmistele. Edasi, muusikateaduse valdkonda kuulub veel akustika oma alaharudega: füüsilise, füsioloogilise, psühhilise ja ruumilise akustikaga.

Füüsiline akustika enda õpetusega helisevast kehast ja õhu võngetest on üldiselt tuntud. Nüüd on sellest kujunenud spetsiifiline, puhtmuusikaline teadus, mille uurimise alla kuuluvad: võngete suhted üksikutes intervallides, ülemhelide probleem, matemaatilised komplikatsioonid kvintide järjestuses ja temperatsioon, kombinatsioonid j. m.

Füsioloogiline akustika pöörab tähelepanu kuulmiseorgani ehitusele ja jälgib neid tingimusi, millede kaudu sünnib kuulmiseprotsess.

Psühholoogiline akustika — jällegi puhtmuusikalise teaduseharuna — püüab selgusele jõuda konsonantside ja dissonantside

nähtes, kõlaanalüüsis, tämbriküsimuses, tooni „psühholoogias“. Tema piirid ulatuvad tunduvalt muusika-esteetika alasse, vähemalt niivõrd, kui võrd muusikaesteetikat võib lugeda muusikapsühholoogiaks.

Ruumiakustika — senini väheviljeldatud ala — teenib praktilisi ülesandeid. Ta pöörab tähelepanu defektidele, mis on omased ühele või teisele ruumile ja mis takistavad kuulamist: ülemäärane resonants, ebaühtlane kõlavus, akustilised „surnud punktid“ saali üksikutes kohtades jne. Muusikalist silmaringi avardab võrdlev muusikateadus. Kui ajalugu ja teooria tuginevad päämiselt Euroopa muusikale, siis võrdlev muusikateadus tutvuneb lähemalt veel orientaalse ja primitiivse muusikaga, mille puudub — eurooplusele nii omane — „vertikaalne“ tendents. Näidates, et primitiivne muusika põrmugi ei ole „primitiivne“ (selle sõna halvas tähenduses), vaid täiesti õigustatud ja vähemalt sama väärtuslik kui eurooplaste vertikaalne muusika, võrdleval muusikateadusel oleks eriline väärtus niisugusel puhul, kui kord aeg saabuks, kus paratamatuks muutub kõigi seniste tõekspidamiste ümberhindamine, kus hakatakse otsima uut suunda täiesti uutelt põhimõtetest ja uuest lähtepunktist.

Edasijärgnevat ala, muusikalist literatuuri, on raske otseselt siduda teaduse mõistega. Kuid teaduslikult hoopis tähtsusetuks ei saa lugeda sedagi; vähemalt pakub ta teadlasele väärtuslikku toormaterjali. Siin võiksid mainimisele tulla heliloojate kirjutised enda loomingust ja

muusikalistest tõekspidamistest, muusikaline ajakirjandus, kriitika ja poleemika.

Muusikateaduse viimase ja tuumakama nähtena nimetame, lõpuks, muusikaestetiikat, veel võrdlemisi noort teadust, mille lõplikku väljakujunemist võib oodata alles tulevikult. Olles üldise esteetika alaüksus, muusikaestetiika paratamatult pidi kannatama nende ebaselguste all, mis on omased üldisele esteetikale. Esteetika täpne defineerimine näib raskena veel meiegi päevil. Vastav literatuur kuidagi hiilib sellest mööda, piirdudes paljalt esteetika ülesannetega. Nii tarvitavad, kui ongi sõnad „esteetika“ ja „esteetiline“, nende mõiste ikkagi osutub ebaselgeks. Niipalju on kindel, et esteetika meie päevil enam ei tähenda mingit elu- või kauniduseteadust. Et kunst vägagi meelsasti opereerib ka inetusega ja et see „inetus“ pole vähem esteetiline kui „ilus“, siis oldi sunnitud esteetilise valdkonda võtma ka inetust ja teisi n. n. esteetilisi kategooriaid (koomiline, traagiline, ülev, rusuv jne.). Mitmed esteetikud mõistavad esteetikat kui kunstiteadust, kunstifilosoofiat. Sobiv nimetus temale võiks olla pigem kunstipsühholoogia.

Sellega omaks ka muusikaestetiika muusikalise psühholoogia piltlikku tõlgitsemist: ühel pool seisaks muusikateooria, resp. muusika loogika temale iseloomuliku tendentsiga „kuidas peab“, teiselt poolt esteetika muusikapsühholoogiana ja temale iseloomulik „kuidas“ (normatiivse esteetika olemasolu ei muuda olukorda: on ju igal psühholoogialgi omad säädused ja normid).

Esteetiliste probleemide kallal on juurelnud peaaegu eranditult kõik filosoofid (see õigustab vaadet esteetikale kui kunstifilosoofiale). Püüdes tungida juma-

luse, looduse, inimese ja asjade põhiolemuse saladusse, filosoofid ei võinudki väldida kunsti ja selle avaldusi. Siit tekkinud „kõrget“ esteetikat vaevalt aga võib lugeda vastuvõetavaks. Mõtteteadlane, olgu ta kõikidest kõige geniaalsem, kunsti küsimustes ikkagi on ebakompetentne. Kuna esteetika eelkõike osutab kunsti probleemile, ei saa mitte kunsti siin öelda viimast ja lõplikku sõna. Igatahes isikud, kes kunsti praktilisele seisavad lähemal, veenduvad enam „maise“ vaatlemisviisi vajalikkuses, kuigi nendel ei tarvitse täiesti hüljata filosoofilisi ideid. Muusikaestetiika alal kuulsaimaks nimeks loetakse E. d. Hanslick'i, kes möödunud sajandi keskpaigu õieti rajas seda teaduseharu. Kuni tänaseni tööd sellel põllul on harrastanud rida muusikateadlasi: Hugo Riemann*), Paul Moos, Karl Grunsky, August Halm, Hans Pfitzner, Ferruccio Busoni, Arnold Schering, Hans Mersmann, Ernst Kurth ja palju teisi.

Nagu juba öeldud, muusikaestetiika ei lakka kasutamast filosoofilist mõtteviisi. Siin kõrval rajaneb ta veel üldisel muusikateadusel ja kasutab selle üksikalade materjale; kasutab ning teeb oma iseseisvaid otsusi, valgustades neid eriprobleeme, mis ei kuulu ühegi teise muusikalise teaduse otse-esse huvikonda (näit. stiiliuurimine, mis on muusikaestetiika tsentraalne ülesanne). Muusikaestetiika seega on empiiriline teadus ja ühtlasi ka filosoofiline distsipliin.

*) Andmed ja materjali järjestus käesolevas artiklis G. Anschütz'i „Abriss der Musikästhetik“ põhjal.

ITAALIA HÄÄLEKOOLIST

VALTER BLOSSFELDT

Paljude laulumetodite hulgast on itaalia häälekool tõusnud kõige kõrgemale tasemele. Saksa õppemeetod, mis kuni 18. sajandini kuulus halvamate hulka, on itaalia ja prantsuse ooperi- ning kontserlauljate kaudu sissetoodud laulukultuuri mõjul

tõusnud kiiresti õitsele, nii et praegune saksa laulukunst ja õpetamise meetod seisavad peaaegu itaalia kooli tasemel. Itaalia õppemeetod on seepärast nii eelistatud, et ta püüab anda lauljale ideaalset ja kergemat laulmisviisi, -tehnikat. Lühidalt kokkuvõe-

tuna seisab asi selles, et häääl sügavale hingetõmbele tugenedes juhitakse läbi lahtihoidud kurgu kaarena rinna- ja pääõõnsustesse, kusjuures kaelamusklid peavad jääma tegevusetusse, lõtva seisundisse. Kõik helid hääleulatuses madalamast kõrgemani toetuvad hõljuvalt sügavhingamisel, kuna nad kõik peavad omama sama õhutuge, sama resonantsi, sama värvi ja sama tugevust. Seejuures rinna-, kesk- ja pääregistrist moodustub üksainus register kõikide toonide jaoks. Niiuguse ühtlaseks tasandatud hääle juures pole üleminekud ühest registrist teise enam märgatavad.

Tenorid ja kõrged baritonihääled omavad veel ebaloomuliku registrina niinimetatud falsetti. Et falsettheli sünnib pääs, kusjuures tõmbuvad kokku kaelalihased, tõstes üles kõrisõlme, peab falseti harjutamisega algama alles siis, kui kõrgete toetatud helide andmisel pole tunda enam mingit muskulisurvet kaelas. Falsett ebaloomuliku registrina ei tugene vahelihale ja on alguses väga kõlavaene, kuid harjutamise läbi tugevneb ta niivõrd, et sobib teiste hääle juure. Tarvitab tenor sagedasti falsetti, siis see tunnistab, et ta häääl ei oma küllaldaselt haritud kõrgust. Sama nähe esineb ka kooritenorite juures, kelle falsetilaulmine kõlab pehmelt ja naiselikult.

Et vaba hästiharitud lauluhäääl sõltub ainult õigest hingamisest, siis peatume järgnevana sisse- ja väljahingamisel.

Sissehingamine.

Sissehingamine toimub vaheliha abil (sügavhingamine) läbi päraniavatud ninasõõrmete, kusjuures läheb lahti kurk nagu haigutamiselgi ja kõhusein kumerdub ettepoole. Seda positsiooni nimetame valmisolekuks. On tähtis olla valmis enne iga lauldavat heli. Selle valmisolu pinge ilmneb suulaes, avatud kurgus ja hingamisliahastes ja levineb ühtlaselt üle kogu keha. Kui ei valitseta täielikult valmisoleku üle, siis see võime puudub ka hingamises, kuna helialgus langeb ühte valmisolekuga; seejuures kogu laulmise saladus baseerub vaheliha toetusele. Paljude lauljate suurimaid vigu on heli alustamine kas rinnast

või kurgust. Sügavhingamise juures avaneb kurk ja see viiakse hingamise läbi ühendusse vaheliha muskulatuuriga. Täiusliku, ümara heli saavutamise põhitingimusi ongi sügavhingamise kaudu toimuv kurgu avanemine.

Foto Parikas

„Tristan ja Isolde“; steen lõpuvaatusest

Paljud lauljad saavutavad häälealguse rinnaga, kusjuures kogu kopsu jõud kontsentreerub rinnaseinale. Kurk, mis loomulikult avaneb vaid sügavhingamise juures korralikult, muutub seeläbi kitsamaks, ja heli on sunnitud moodustama ainult kõrisõlme löögi abil (prantsusk. coup de glotte). Hingata tuleb laia, lahtise kurguga ruttu, kuid ühtlaselt sisse ja välja, nagu koer lõõtsutamisel. Iseäranis peab

hoidma ühtlast haigutamisele sarnanevat kurgu pinget. Niisugust hingamist nimet. sügavhingamiseks. Kui aga kurgus tuntakse vaid flegmaatilist lõtvust, ei saavutata kunagi avarust lauluks. Ilma et kurgu seisundit nüüd kuidagi muudetaks, asetatakse keeleots vastu kõva suulage (s. t. ülemiste hammaste kohale) ja selles l-seisundis astub esile keelelihaste loomulik pinge. See pinge, mida tuntakse lõua all keelepära lihastes, peab edasi säiluma ka siis, kui keeleots langeb. Nii saavutataksegi just tugi (appoggio).

Lõpule jõudnud sissehingamisega, samal ajal toimub ka vahelihaga seoses olev rinna ja külgede laienemine.

Väljahingamine.

Avatud kurguga lühikese sissehingamise järel tuleb õhku pidada kinni, kusjuures on vaja hoiduda ka vähimast õhuhulga väljalaskmisest. Väljahingamisel kergib rind, ja selles tõusnud seisundis tuleb õhku ohkamisega juhtida vahelihale. Väljahingamisel peab olema kokkuhoidlik õhuga; see osutub tähtsamaks nõudeks, mis ei maksa mitte ainult pika hingamise juures, vaid on vajalik ka kauakestva heli puhtuse ja täiuse saavutamiseks.

Selgituseks mõni näide:

Kui tavaline, õppimatu laulja laseb oma hingeõhu vastu aknaruutu voolata, siis udustub aken umbes taldrikusuuruselt. Kunstipärase hingamise juures võime märgata aknaruudu udustumist vaid käesuuruselt.

Laulab õppimatu laulja küünlaleegi ees, mis suust kaugel umbes 12—15 cm, siis loidab leek esiteks kõrgele ja kustub varsti, kuna õppinu lauldes küünlaleek ehk vaevalt liigub.

Ikka ja alati tuleb püüda lahtise, avara kõri ja kurguga hingamist elastsesse ühen-

dusse viima vahelihaga. Peab harjutama läbi nina sügavalt hingama, mis aga praktilise laulmise juures jääb ajapuudusel tahaplaanile. Suuremate pauside järel jatkuab aga aega küllaldaselt ka läbi nina hingamiseks.

Missugune on aktiivne ja missugune kokkuhoidlik — ökonoomne — väljahingamine, selgub praktilistel harjutustel. Hingeõhk väljub kokkuhoidlikult, rahulikult ja kätatult vaid siis, kui ta läbib häälepaelt, kuna väljahingamise vajutus peab asetatama võimalikult madalasse kehha. Harjutamisel selgub, et väljahingamise surve end laseb juhtida niihästi kõrgesse rinda, keha keskpaika, s. t. kõhukoopasse, kui ka täiesti madalasse. Mida kõrgemale nimelt väljahingamise vajutus asetatakse, seda raskem on tekitada heli ja seda väiksem on hingeõhu-tugi; sügavamale asetatud vajutus aga kergendab helitekitamist, iseäranis kõrgete toonide juures, ja muudab suuremaks ning paindlikumaks hingeõhu toe. Mingil tingimusel ei tohi nii siis hingamise vajutust ühekülgsest juhtida rinda!

Harjutada järgmiselt:

Sügavalt sisse hingata, hinge kinni hoida ja oodata! Siis, ilma õhku välja laskmata või kuidagi seda seisundit muutmata laulda! Ja tugevasti laulda! Seejuures ei tohi mingil tingimusel suukoopas õhk minna kaduma, ka kõige väiksemal määral mitte! Laulda muidugi avara, laia kurguga, kusjuures hääle vaba väljavoolu ei tohi takistada keele liiga tugeva tagasitõmbamisega ega ka kurgu kokkupigistamisega. Selviisil jõuame väljahingamise vajutuse ja häälepaelte funktsiooni ühendusse viimise juure. Seda funktsiooni valitsedes ollakse peremees ka pehme laulu alguse üle. Heli, mis sügavale hingamisele ei tugene, kõlab värvitult.

Järgneb.

ANTAGU KOOLILAULULE ÕIGUSED TAGASI

Laulusõbrad mäletavad ju kõik, millise armastusega hakkasid laulukoorid koon-dama oma ridu esimestel omariikluse aastatel, millise hooga valmistuti kaheksandale üldlaulupeole ja millise vaimustusega mindi säält ära, jätkama õilsat laulutööd.

Laulul oli mingi suure ja üleva tähendus, laulu hinnati kui rahva südame puh-tuse ja isamaa armastuse õilsat avaldist, kui rahva ürg hinge võimsat tuksatust. Ja sellisena anti laulule ka vääriline ase teiste rahvuslike väärtuste kõrval ning hoolitseti ta eksisteerimis- ja edenemisvõimaluste eest väärilt.

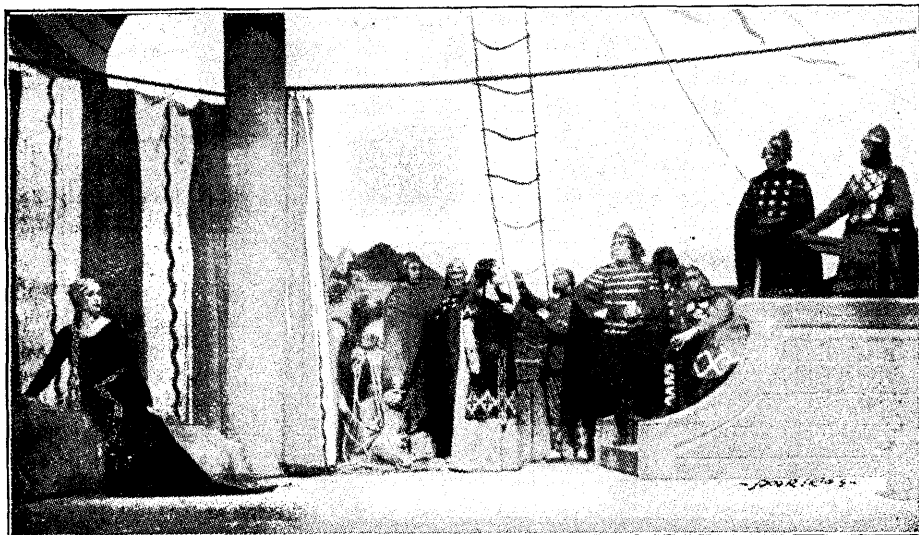
vääriline koht, et noorte kaudu viia rahva laialdastesse hulkadesse laulu edene-miseks vajalisi muusikalisi teadmisi ja oskusi.

Ja koolid haarasid asjast vaimustusega kinni.

Algkool pani hoolikalt aluse, millele keskkool ehitas usinasti edasi.

Peagi hakati andma laulukooridele hääd ja ettevalmistatud lauljasmaterjali. Koolis lauluarmastuse külge saanud noored ei suutnud loobuda sellest alast, vaid astusid mõnda laulukoori, kus jätkasid innuga armsaks saanud tööd. Laulukoorile oli see

Foto Parikas

„Tristan ja Isolde“; stseen esimesest vaatusest

Saadi aru, et seda väärtust, nagu iga teistki rahvuslikku aaret, ei tohi jätta hoolit-
tusse, ei või usaldada ainuüksi juhus-
likkuse, asjaarmastuse või „seltskonna-
tegevuse“ hooleks, vaid tuleb edendada ja
arendada kavakindlalt ning — üleriiklikus
ulatuses. Mõisteti, et rahva tõupärasele
lauluarmastusele tuleb panna kindel os-
kuslik alus. Ja teostati see kõige loo-
mulikumal teel — koolide kaudu: koolide
õppekavas anti laulu- ja muusikaõpetusele

aina õnnistuseks, sest muusikaliselt pare-
mini ettevalmistatud lauljatega sai koori-
juht asuda ka suuremate ja huvitavamate
ülesannete juure ning neid täita tulemusli-
kumalt. See edu ergutas koori omakorda
jälle uutele püüdmistele ja pingutustele,
mille tulemuseks olid uued võidud.

Nii oli kooli saavutanud tihe-
da kontakti eluga, saanud sellele
ettevalmistavaks teguriks, nagu seda nõuab
uueaja kooli „eluläheduse“ põhipriitip.

Seda hinnati ja selle üle tunti rõõmu kõigis neis ringkonnis, kus suudetakse mõista laulu tähtsust meie rahvuskultuurilise arenemise protsessis ka tulevikus.

Ent üllatus tuli säält, kus seda teati oodata kõige vähem: hariduseministeeriumist. 1930. aastal leiti säälpool korraga, et laulu ja muusikat on meie koolides liiga palju, et selliseid harrastusi ei vaja tänapäeva haritud inimene sugugi, järelikult pole ka keskkoolil vaja neid õpetada, — et laulu- ja muusika eest hoolitsemine võib jääda jälle külakooride asjaks, nagu see oli meie isade ajal.

Ja ühe suletõmbega kaotati keskkoolist laulu- ja muusikatunnid ning hävitati seega kõik, mis keskkool enam kui künne aasta kestes oli suutnud ehitada üles sel alal.

Alles jäeti vaid kaks „ühislaulu“ tundi nädalas kõigi viie klassi päälle kokku!

Mida mõisteti siis sellise viie klassi „ühislaulu“ all? Mõisteti seda, et lauluõpetaja ajab kõigi viie klassi õpilased, s. o. 150—200 õpilast 12—20 a. vanuses, ühte ruumi kokku ja teeb nendega „ühislaulu“, s. o. laseb neil laulda üheskoos üldtuntud laule, nagu laulab kogudus kirikus koraale.

Mis sellest, et 150—200 rahutu ja elava „noore“ lihtne vaoshoidmine ja tööle panemine on iseenesest juba ülesanne, millega võiksid tulla toime vaid vähesed õpetajad, eriti kus paljudes koolides puuduvad sobivad ruumid sellise suure „kooi“ korralikuks ja otstarbekohaseks asetamiseks ja et seepärast niisuguse töötamise juures pole vähematki võimalust teostada õpilaste individuaalset kasvatamist ja valvata nende arenemise järgi, nagu seda nõuab moodne kasvatuseteadus? Mis sellest, et vahe esimese ja viimase klassi õpilaste vanuse, füüsilise arenemise, vaimlise taseme, võimete ja oskuste vahel on sedavõrd suur, et selline massiline koostöötamine kontrollimise teostamise võimaluse puudumise tõttu on pedagoogiliselt ja tervishoidlikult täiesti lubamatu?

Laulusõbrad, kes sellise lauluvaenulise korralduse vastu tol ajal asjatult protesteerisid, hellitasid vähemalt lootust, et ega hariduseministeeriumi juhtimine ei jää iga-

vesti sama inimese kätte, et küllap tuleb varstigi uus isik, kes hindab laulu tähtsust paremini ja annab koolilaulule tagasi ta endised õigused.

Ent möödunud on juba kolm aastat, millise aja kestel hariduselu juhi kohal on tegutsenud mitu uut inimest. Nad kõik tulid, olid ja läksid, — viisipäraselt ning asjalikult. Ent ükski neist pole leidnud võimalust muuta ära kolme aasta eest maksuma pandud lauluvaenulist olukorda keskkoolis.

Häda pole üksnes selles, et selle korralduse järgi keskkool juba neljandat aastat ei anna meie noortele mingisuguseid teadmisi ja oskusi muusika alal, vaid palju enam nähtes, et praegune kord oma laulu väärtuse alahindamisega surmab meie noorsoos viimasedki lauluarmastuse eod, teeb ta ükskõikseks ja tuimaks laulu ja muusika vastu. Kuidas võibki keskkooli kasvandik õppida armastama ainet, mis on tunnustatud sedavõrd tähtsusetuks, et ta asetati sellisesse ebapedagoogilisse seisukorda, mille all pole kunagi kannatanud ei see ega teine aine meil ega mujal.

Ent kui kaua sallivad seda lastevanemad? Kui kaua vaatavad kõik muusikasõbrad külmalt ja ükskõikseltselt päält, kuidas meie laste, meie „tuleviku lootuse“ noored hinged võõrutatakse laulu õilistavast ilust, kuidas neis hävitatakse lauluarmastuse tõupärased eokesed ja tehakse neist tuimad, ilutundetud „mõistuseinimesed“? Kui kaua jäävad ükskõikseks meie muusikalised organisatsioonid, nähes, kuidas meie noorsugu sunnitakse jääma ilma elementaarseimastki muusikalisest kasvatusest, kuis keskkooli kaudu kultiveeritakse meie tulevases haritlaskonnas täielist ükskõiksust ja võhiklust muusika vastu?

On viimne aeg sellele astuda vastu kindlalt ja otsustavalt! Kõik meie muusikalised organisatsioonid — Lauljate Liit, Akadeemiline Helikunsti Selts, konservatoorium, muusikakoolid, kammermuusika seltsid, Koorijuhtide Ühing, laulu- ja muusikaseltsid, sõnaga kõik organisatsioonid, kes nii või teisiti tegelevad laulu- ja muusika-

ga, samuti meie muusikud, koorijuhid ja muusikasõbrad, kel kallis meie rahva muusikakultuuriline arenemine ja kes õieti hindavad meie noorsoo muusikalise kasvatuses tähtsust, eelkõike aga meie lastevanemad peaksid selleks ühinema ja alustama mõjuvat aktsiooni, juba kolm aastat kestnud ebaloomuliku seisukorra kaotamiseks. Algatajaks peaks olema laulu- ja muusika-

õpetajate sektsioon kui asjale kõige lähemal seisja organisatsioon, kes siis tõmbaks kaasa kõik teised. Ja enne ei tuleks jätta järele, kui on koorilaulule antud tagasi ta normaalsed õigused ja meie lastele uuesti avatud väärikad muusikalise arenemise võimalused.

—aKa—

EESTI MUUSIKA ARENEMINE

JUUBELILAULUPEO NÄITUSEREFERAADIST

ED. VISNAPUU

Käsitades eesti muusika arenemist, tuleb seda teha võrdlemisi lähedases seoses laulupidudega, kuna need etendavad küllalt väljapaistvat osa meie helikunsti kultuuriloos. Ühelt poolt laulupeod avaldavad ergutavat mõju kooride kujunemise käigus ja noodivarade soetamises, teiselt poolt aga vaatlusealustena nad kajastavad möödunud ajajärke, ning näitavad mõninga vahemaa tagant muusikalise vaimuelu palet. Teetähistena ja hindamise tugipunktidena laulupeod tulevad arvesse eriti seetõttu, et nende puhul avaldati rohkesti mõtteid, mis kirjatähe kaudu jäid püsima meie päevini ning et noodistusedki jäädvustavad tookordsete heliliste ilmuvuste päritolu, laadi ja taset.

Kuni esimese üldlaulupeoni jooksis maha suur hulk sündmusi, mille kohta meil puudub lähem ülevaade. Kuna vaimne rakedumine sünnib energia ülejääkide arvel, meil aga poliitiline olukord kuigi palju ei lubanud nende tagavarade siginemist, siis muusika kui kunst võis ürgtungist kantuna elutseda ainult lihtsal rahvalikul kujul. Niisugune eksisteerimine, mille jäädavus on kindlustatud vaid suuliste ülekandmiste kaudu, ei anna dateeritud ajajärgulisi tõendisi, ega garanteeri ilmuvuste hilisemat kestmist. Juhtus koguni nii, et eesti algupäraga viiside trükkimine sündis umbes 40 aastat pärast nootide ilmumist meie maal.

Üldiselt eesti muusikasse puutuvaid materjale võime leida alates läinud sajandi keskpaigast. Arvamised varemaja kohta rajanevad enam oletustel, kuna kindlamaid andmeid pudeneb üksikuid ja uurimine säilitatud viiside najal pakub küllalt raskusi.

Saaremaa vallutamisega 1227. aastal sattus eestlaste maa täielikult võõraste alla. Muidugi see rahvamuusika laadis ei toonud kaasa mingit järsku pööret, kuid ometi puudutas ka või meeolusidki. Kuna võimuhaaramine sündis rooma-katoliku kiriku lipu all, siis oli ordu lähemaks mureks katoliku usu maksmapanek. Uus usk leidis vähe sallivust juba vanade traditsioonide vastupanu tõttu; teiseks peeti jumalateenistusi rahvale arusaamatus keeles. Kirikulaul pääses samutigi vähem mõjutama, sest kogudus ei võtnud laulmisest osa ja see jäi täita koorile. Omapära alahoiu parimaks tagatiseks oli rahva vaen, mis avaldus Jüriöö-mässus (1343. a.), Sakala-mässus ja teistes vastuhakkamistes. Et usuline viljatus muret tegi, seda näeme korraldusest 1442. a., kus säetakse preestritele ülesandeks õpetada rahvale 10 käsku ja palveid ning seletada nende sisu maa-keeles.

Tunduvama pöörde tõi Luteri reformatsoonilaine, mis algas Tallinnas liikumist 1524. aastal. Üks tähtsamatest uuendustest oli koguduselaulu tarvitusele võtmine ja samuti ka kohaliku keele kasutamine juma-

lateenistusel. Juba 1600. a. kuuleme arvamisest koguduselaulu kohta, kuigi laitvalt. Enam hoogu hakkas võtma kirikulaul mag. Heinrich Stahl'i *Käsi- ja koduraamatu* ilmumise (I — 1632, II — 1637). Algukses need katsed olid võrdlemisi puudulikud: eesti keel segunes saksa ja ladina keelega, laulud lonkasid riimis ning värsimõodus. Edasised A. Winkler'i ja Joh. Hornung'i raamatud näitasid mitmeti paremusi; viimase täiendamine mõnekümne aasta pärast andis juba 256 nr-lise kogu. Esimese laulupeo aastaks (1869) jõuti 587 lauluni. Järgmises lauluraamatus leidsid aset ka eesti autorite tekstid (1901).

Olgu, et kirikulaul reformatsiooni järele rahva juure enam hakkas teed leidma, ei murdunud maitse siiski nii kergesti. Tartu ülikooli professor A. J. Öttingen märgib oma raamatus *Harmoniesystem in dualer Entwicklung* (1866), et T. Maarja kogudus ilmutas tonaalsuses vastolusid oreliga.

Ligi 200 aastat pärast H. Stahl'i *Käsi- ja koduraamatut* ilmus C. Ph. Körber'ilt 1827. a. esimene ühehääline kirikuviiside väljaanne. Nii siis nootide kirjastamine langeb võrdlemisi hilisemale ajale ja sedagi esialgu ainult vaimulikul alal.

Usulisel pinnal arenev laul jättis lähemalt riivamata rahvamuusika laiemas ulatuses. Mis puutub ilmalikesse mõjutustesse, siis mõningal määral nad pidid tulema arvesse. Side vallutajatega ja naaber-rahvastega vajutas ikkagi jälgi, kas siis ühe- või vastaspoolseid. Pääletulijate ning maa pärisrahva seisuste vahed pidurdasid mõjude hoogsat süvenemist, liiati veel, kui kestvalt hõõgus varjatud vaenutuli. Liikumise kitsendus samuti takistas omanduste vahetamist lähema ja kaugema naabrusega. Et muusika tähtsamal määral elas rahvalaulus, siis keeleline omapära küllaltki tingis viiside iselaadi säilitamist.

Nagu räägivad 16. ja 17. sajandi ning hilisema aja andmed, oli eestlaste seas rahvamuusika väga populaarne. Ja mis huvitab veel enam, — võõrad vaatlejad ei leidnud siin endale tuttavaid või omaseid jooni. Muude kiitvate ning laitevate arvamiste seas juhitakse tähelepanu laulude

ettekandmise kergusele, improviseerimise võimele ja omapärasele käsitluslikule laadile.

Juba varem nägime, et esimesed noodistused tehti 19. sajandi teisel veerandil. Rahvaviisini jõudis järg rida aastakümneid hiljem. Kõige vanemaks ülestähenduseks võime pidada Fred. Menius'e poolt 17. sajandi alul antud viisi. Alles esimese laulupeo aastatel asuti eesti rahvaviisi noodistamisele, mis kestis võrdlemisi juhuslikuna kuni 1904. aastani, kus Eesti Üliõpilaste Seltsi eestvõttel neid hakati koguma süsteematiliselt. Töö mõningate vaheegadega andis 1916. aastaks tulemusena üle 1300 nr. Eesti Kirjanduse Seltsi, Eesti Rahva Muuseumi, Eesti Rahvaluule Arhiivi ja erasisikutel omandatud kogud j. m. sisaldavad ligikaudu 17.000 rahvaviisi. Nende lähem käsitlemine võib sündida eriülevaatenähtena, siinkohal olgu puudutatud ainult üksikud üldisemad mõtted.

Kuna meie rahvaviiside korjamine sätus võrdlemisi hilisemale ajajärgule, kus ta oli juba kaotanud populaarsuse, ning et praegune vaatlemine ei võimaldu enam küllaldase kontrolliga tegeliku kasutamise alusel, siis mitmed küsimused tekitavad elavaid vaieldusi. Kõige enam vastupidiseid väiteid on kutsunud esile rahvaviiside käsitlemine ühenduses tekstiga — ja nimelt niisugustel puhkudel, kus kumbki taotleb erinevat mõõtu. Tekstiskansiooni jaatamiste ning eitamiste puhul olgu tähendatud, et sellele seltsib ka veel viisiskansioon, mis aitab seletada mitmeidki hämaratena paistvaid nähteid. Suuremas ulatuses eesti rahvaviis esineb metriliselt kaheosalisena, vähemas — kolmeosalisena; nende liitmisel tuleb aga ka arvesse daktülotrohheiline mõõt. Lauselt viisid on lühikesed ja toonide skaalalt kitsad, ulatudes harvem üle 5—6 astme. Helitõuliselt tulevad ette minoor, mažoor ning viimase teiselt ja kolmandalt astmelt algavad järjestused. Rahvalaul oma teksti sisu poolest puudutas tööd, tähtpäevi, mängu, tantsu, ühiskonda, loodust, muistendeid, iluküsimusi, usuelu ja muid nähteid, sündmusi ning toiminguid.

Eestlaste seas oli levinud ka pillimuusika, kuigi see kandis võrdlemisi lihtsat

ilmet. Primitiivsed instrumendid üldiselt on tuntud väga laiadel aladel, mispärast osutub raskeks määrata nende laenutamist või iseseisvat kujunemist. Torupill on õige vana päritoluga; samuti näitavad levingut ning kestvat iga sarvepill, vilepill, roopill, mollpill-roikpill. Isesuguse tüübi moodustab kratsipill, mille hambulisel liistul pulgaga saab tõmmata päämiselt rütmi; kaane pinnal asetsevad aga ka ksülofoni põhimõttel üksikud klotsid viisi käsitamiseks. Kannel kandub enam meie aladele, kuigi ka mujal leidub mitmesuguseid aparate. Viul esineb hilisema laenuna; põisresonaatoriga instrument on üks kuju idast Euroopasse kandunud vibupillidest. Jääks veel nimetada tohupilli, lehepilli ja parmupilli; viimane nendest ei anna mitte häält, vaid värvingut.

Põhjalikumad muudatused laulude ning pillilugude käsitamises tekkisid siis, kui meie muusika nihkus ära rahvakunsti alustelt, kus algas organiseeritud taideline liikumine. Kooride asutamisest kuuleme juba 19. sajandi alguses (näit. Tartu Vennastekoguduse juures ja Kanapääs). Üleminekul teisele veerandile tegutses koore Luunjas, Tähtveres, Simunas, Laiusel,

Kaarmas. Samal ajal asutati kihelkonnakoole, mis andis hoogu mitmehäälse laulu tekkimisele. Esimese väljapaistvama koori asutas Põltsamaa köster M. Wilberg 1840. aastal. Siit päale võimegi lugeda organiseerimise kiiremat arenemist. Esialgul töötati sidemes kooli ja kirikuga ning käsitletava materjali moodustasid vaimulikud laulud. Alles hiljem jõuti iseseisvate laulseltside asutamiseni ja ilmaliku repertuaarini. Muu kõrval vahepeäl koorid koostati ainult meestest, kes viisid läbi ka kahe esimese laulupeo kava.

Alguses toimetasid noote trükki päämiselt saksasoost pastorid ja organistid; väljaanded üldisemalt olid mõeldud kirikule ning koolile. Pärast C. Ph. Körber'it tulid nootidega L. Punschel (1837), J. A. Hagen (1843 ja 1846), E. A. Hörschelmann (1852), C. F. Rinne (1868) j. t. Esimesed ilmalikud kogud andis M. Körber (1865. ja 1866. a.). Tuntud eesti tegelastest kuni tähtsa sündmuseni laulupeo näol jõudsid esineda J. V. Jannsen (1862, 1866, 1867), F. Kuhlbars (1868) ja C. R. Jakobson (1869). Juba nende sammude juures tulid ilmsiks suured lahkuminekud. Nii Jannsen kui Kuhlbars avaldasid sümpaa-

Foto Parikas

„Tristan ja Isolde“; stseen teisest vaatusest

tiat võõrastele (esijoones saksa) viisidele; nad ilmutasid seda oma toimetiste ning samuti sõna kaudu. J. V. Jannsen, kes seisis esimese laulupeo (1869) tegeliku korraldaja kohal, püüdis leplikuna hoida sidet sakslastega, et kergemini saada üle ettevõtte vormilistest raskustest. C. R. Jakobson ei pooldanud kompromisse; teiseks ta nõudis eesti ja soome helitööde paigutamist laulupeo kavasse. Jakobson laskiski trükikida Kunileidi laule ja saatis need kooridele; esimesel laulupeol kanti ette *Mu isamaa on minu arm* ja *Sind surmani*, milles leidsid kasutamist soome rahvaviisid.

Üldiselt võõrad mõjud olid võtmas suurt ülekaalu. Rahvamuusika, mis veel hiljuti seisis võrdlemisi tugevatel alustel, hakkas tõmbuma varju. Koorid kirikute, koolide, vennastekoguduste juures ja ka iseisevatena oma lauluvara hakkasid mõjutustes jõudma nähtavate tagajärgedeni. Laulukooridele lisanesid samasisulisel liikumises pillikoorid. Teiselt poolt siiski organisatsioonidesse koondumine ja laulupeudel esinemine andis ühiskondliku isetegevuse rõõmu ning laskis enesetundel tõusta enam sirgu. Tuleb märkida, et lauluki ülemuste poolt hakati nägema soovimatut aktiivsust, kui see kaldus rahvuslike tunnete tõusu õhutamisele ja ilmutamisele. Üsna tihti tekkis nendel põhjustel eestvõtjate suhtes tagakiusamisi, nii et mõnes paigas hirmuga hoiduti kõrvale tegevusest. Siiski puhtmuusikaline omapära avaldus väevalt oleks võinud kutsuda esile proteste meie vastaste poolt; võõra materjali kasutamine olenes ikkagi suunatud maitsest, kui seda ei põhjustanud algupärandite vähesus.

Teist laulupeidu 10 aastat hiljem (1879) juhatas juba K. A. Hermann, kes oli suur rahvaviisi pooldaja ning kellest kujunes meie viljakas koorilaulu arendaja. Tema ilme küll kaldus painduma väliste mõjutiste järgi. Teise laulupeo kavas endistest autoritest oli esindatud Kunileid; juure tulid K. A. Hermann, J. V. Jannsen ja A. Piirikiivi (Grenzstein), — eesti laulud arvu- liseks kasvasid.

Kolmandal laulupeol (1880), millest

esmakordselt võtsid osa ka segakoorid, astus juhatajana avalikkuse ette konservatooriumi lõpetamisel olev J. Kappel, samuti ta esines kavasa autorina lisaks endistele jõududele. J. Kappel oma toodangus on avaldanud erksaid tundeid ja viimistlevat väljatöötust; ilmelt ta liikus saksa romantika järeelmõjudes.

Neljandat laulupeidu (1891) juhatasid K. A. Hermann ja A. Erlemann, enda töid aga F. Säbelmann ning A. Läte. Nendele kahele uuele autorile tulid juure veel A. Thomson, M. Hermann ja D. O. Wirkhaus. Üldiselt F. Säbelmann on andnud meile üsna mitu kujukat laulu, olgugi et nad ei tungi nähtavale isepärasusele. A. Läte juba paistab oma tööde kaudu mitmeti välja õnnestumistega rahvusliku laadi tabamises. Pääle koorilaulude ta on loonud soololaule, kammermuusikat, vokaalteoseid orkestriga ja sümfoonilist muusikat. Andeka vanemapõlve helilooja A. Kunileidi kaasaegne A. Thomson oma püüdmistes taotleb rahvapärasust ja esitabki niisugustena mitmeid tooteid. Muuseas ta seisis lähedases sidemes C. R. Jakobson'iga, mis arvatavasti mõjus kaasa ilmnenuvad vaadete jagamises. M. Hermann on harmoniseerinud rohkesti rahvaviise ja loonud koorilaulu originaal-meloodiale; viimaste seas leiduvadki tema paremad tooted. Ka esineb M. Hermann'ilt soololaule, kantaat *Kalev ja Linda* ning muud. Neljandal laulupeol moodustati esimest korda suurem segakoor ja kanti ette töid kaksikkooriga.

Viiendat laulupeidu (1894) juhatasid J. Kappel, K. A. Hermann ja K. Törnpu; viimane esines ka uue autorina. K. Törnpu' toodang käib saksa järelromantilise voolu teed. Oma hilisemas loomingu ta kaldub otsima tasakaalu ümbruse ja ajaga, mis on andnudki mõningaid märgitavaid tulemusi. K. Törnpu'lt leidub samuti veel rida soololaule. Viienda laulupeo puhul esimest korda anti solistide kontsert. Väljaspoolt kodumaad võttis laulupeost osa Riia *Imanta* segakoor.

Kuuendal laulupeol (1896) juhatasid eelmised dirigendid; ka autorite poolest ei tulnud ette uusi nimesid. *Järgneb.*

MÄRGATAVAID TUULETÕMBEID TEATRI KASUKS

R. K-P.

Läinud kuu — septembri lõpupool ja oktoobri kolm nädalat — on selgitanud, et meie publiku osavõtt teatrietendustest ei ole sugugi väikene. Teater peab aga olema hoolas sellega, mida ta võtab repertuaari. Ega see küsimus ei ole kerge ja vägagi palju on siin kui õnnemäng, kuid minu arusaamise järele leidub ka neid kindlamaid aluseid, millele võib ehitada kavatsusi. Kui käesoleval ajal mõningad

suuremale või vähemale mõjule ja inimhulka huvide komplekt ning vaimuväljenduse vormid muutuvad laineliselt. Inimesed oma siseelus, mõtteis, huvipingetes, meelelahutuses, kirgedes, südamete ärevuses loovad teatud ajavaimu erinevaid ilmeid ja ühtlasi ka alluvad sellele. Kõige selle ajavaimu erineva ilme argipäevase osa kõrval on ka pühapäevane parem, püüdev, õilsam osa. Siin vaimukultuuri püüete

Foto Parikas

„Tristan ja Isolde“; stseen kolmandast vaatuses

hariduslikud organisatsioonid korraldasid kõneõhtu, kus mind paluti rääkida küsimusest, mida me tänapäeval nõuame teatrilt, siis ma püüdsin teatri sisu ja mentaliteeti selgitada tänapäeva jaoks umbes järgmiselt.

Kui üldiselt tundub tõelisena, et inimene oma vaimu ehitusel ja sisult, loomult ja laadilt aegade jooksul põhiolemuslikult mitte palju ei muutu, siis on teisest küljest tõsiasi, et selle põhiolemuse üksikud elemendid ühel ja teisel ajastul tõusevad

märkimisel võime kõnelda muidugi vaid sellest pühapäevalisest osast. Teater tabaks siis kõige õigemini, kui ta suudaks pakkuda omapäevade pühapäevalisest neid avaldusi ja tunge, mis suuremaile hulkadele on omane ja vajaline. Me näeme ju: kesk-aegne inimene andus usulisele müstitsismile, 18. s. härraskultuur Erosee lõbutsemise ülistamisele ja kõige meelelise hingestamisele; sentimentalismi laine viis õrn-tundmused halemeelitsemisele, sümbolism tunnete peeningestumisele jne. Meie

aega iseloomustab väikeste tähtsusega inimeste koguhulga vabanemine sellele lootusele, et nemad looksid ühiskondlikutervikusood-saimalt kogu rahva kõigi loo-muomaduste ja jõudude tööle-rakendamiseks. Selles tungis elab suurel määral praeguse elu ühiskondluse ja ka üksikute ühine õigluse tendents. Sellele elada, võidelda, ehitada reaalseis olukorras — see on üldsuse tänapäeva pühapäevaline haaravaim mõte. Ei ole imestada, kui kunstiline loo-ming kaldub uusrealismi eba-pateetilisele, kuid tõelise inime-se kujutamise loomulik- kuse taotlemisele vormis, ja sisult ühiskondlike ideede ning inimhinge selle külje käsitamisele päämiselt.

Kahtlemata ka teater peab kalduma sinna, sest loomult juba on ta aktuaalsemaid kunstialasid. Kui ta jääb sellest kõrvale või maha, siis ta ei täida hulkade vaimset pühapäeva, olgu ta tegevus muidu ka kuidas tahes kunstiline. Siis ta parimgi kunst jätab inimesed külmaks.

Kui meil tõmbenumbreiks on olnud viimasel ajal olukorra komöödiad, mõnedki neist kirjandus-kunstiliselt üsna mannetudki, siis minu arusaamise järele sellepärast, et neis avalduv pilge, huumor, sarkasim on ülalmainitud tunge rahuldamas. Kindlasti on see südamele lähemal isegi selle kunstinõrgas avalduses — kui mõni kunstiline väärtus hoopis võõrast ja vanast huvilainest. Muidugi meid ei rahulda see komöödiavorm kauaks. Just nagu me tegelises elus riikliku arenematus-arenemise leerdkäike oleme muiates hinnanud senini, kuid nüüd vajame aktuaalset tegevust. Nii päevaküsimusliku pilkekomöödia kõrvale ja sekka hakkame ihkama ideederikkust, uut ülesehitamise positiviteeti, väljavaadete aimamist ja nägemist... Kõik, mis osaltki suundub kõige selle poole, millel on realiteedi usutavuse lõhna, mis ei halise ja ei sure kurbuse ja unelma müsteeriumidesse, see leiab soojema vastukõla publiku juures...

Salongis ja kongis järele tõi Estonia lavale Pagnoli *Kauged rannad* (Marius). See elupildiline näidend sai suure menu osaliseks ja kujunes ka kunstiliseks uuestsünni saavutuseks teatris. Inimesed väikseis toiminguis siin oma argipäevade askeldusis ja leivamuredes annavad võltsimata kujutuse tõelisest elust, närususest, häist mõttest, halvast ning pulkast koosnevast südameste tuksumisest. Ja üle kõige tungib tahe kaugustesse — sellesse, mida ei paku kohalolev elu. Sentimendid lahastavad südameid, ilu kannab haavu, valud on selleks, et armsam saaks olla kujutatavas õnnes. *Estonia* oli siin lavakunstiliselt teinud üllatuslikku tööd ja näitlejad pak-kusid realselt mõistetavaid tüüpe meisterlikkusega. Paul Pinna siin kõrstmiku osas lõi uue kuju inimlikus sügavuses haarava jõuga.

Oli tundmus, et suured võitlused, teatri elu värskendamised, uute elevuste ergutamised on võtnud tuld ka süäl, kus elu tundus kauemat aega juba nagu vindumas. *Estonias* liigahtub ja liigub tardumuste ning vana mentaliteedi jäämägi. Mäng vabaneb uues sisus ja läbi uue „kuudas“ kasvab uus „mis“. Sama lavakunsti-list uut ja hoogsat kujundamistahet nägime ka järgmises sõnalavastuses *Punane kukk*, kuid kahjuks sisuliselt see hää teem autorite poolt ei ole küllalt lopsakalt arendatud ja jätab kuivuse maigu.

Töölisteater lavastas M. Gorki' uue teose *Tormi eel*. Siin võime aimata mingit vana korra hukkamise paratamatust ja uut tõusu läbi revolutsioonide. Kuid minule jäi tundmus, et *Töölisteater* siin liialt oli kummardunud Gorki' nime ette ja polnud arvestanud, et ka suured mehed vanas põl- ves, päälegi enamlike diktatuuri ametlikus kaitsehelluses jäävad ähmaseks, kus ei saa programmiliselt kõike vana solvata, aga ei või uue nimel teisiti, kui peab seda vana laskma hukkuda. Gorki ei ole üldse hää näitekirjanik ja ta ei mõista oma kangelastega laval suuremat päälle hakata. Jäi tunne, et see ei osutunud õnnelikuks vali-kuks teatrile ja et teater peaks oma reper-tuaari hoolsamalt kaaluma — ülesannete kui ka täitmise seisukohalt, et mitte tuua

ummikut sellele hääle väärtuslikule algusele, mis *Töölisteatri* meie teatri peres on asetanud hääle kohale.

Draamastuudio esines Tallinnas oma *Madaam Sokh ja Pajaga ning Neitsid lampidega*. Visnapuu' *M. Sokh* ei ole tugev teos kogu tervikus. Temas on hoogu äritsemise julmuse kujutamises. Siiski ju ta taotleb isegi liikumist ideelisuse poole, kuid just selle ideelise pakkumises kuidagi peitubki näidendi nõrgem osa: ärimehe poeg

muutudes ideeliseks, kaotab üldse mõtte ellu, muutub peaaegu neurasteenikuks ja laseb enese maha, jäänud õnnetasarmastamises. Teine trupp esitas *Neitsid lampidega*.

Draamastuudio näitetrupid on väga korigeeritud oma mängimise hallootamise ilmet, mis kippus mõni aeg tagasi rikkuma nende kunstilist taset. Nüüd nad pakkusid rahuldavat, kohati väga hääd mängu ja kunstilise distsipliini püüet.

JUUBELILAUUPIDU VÄLISAJAKIRJANDUSES

Laulupeo kajastusi läti ajakirjanduses.

Väljavõtteid Janis Zalitis' kirjutisest *Jaunakas Zinases* 26. ja 27. juunist 1933. päälkirja all „Kuidas eestlased laulavad“.

Kes on näinud või kuulnud mõnd viimastest eesti laulupidudest, need tunnistavad, et sellest rahvuslike jõudude demonstratsioonist võtab osa terve rahvas. Peo idee ja sihid sisaldavad rahvuslikku renessanssi. Eriti Eesti iseseisvuse ajal korraldus ja ind on muutunud suureks, laialdaseks, võimsaks. Maa jälgib suurima tähelepanuga Eesti Lauljate Liidu korraldusi. Milline autoriteet ja töö suund on sel organisatsioonil, seda tõendab kooride ja orkestrite hiiglahulk.

Viieaastane vaheaeg iga laulupeo vahel Eestis on eriti soodus: paar aastat puhkust, kolm — hoolsat, plaanikindlat ettevalmistust. Selle töö hiilgavaist tulemustest andsid parima tunnistuse praegu teostunud pühad Tallinnas, mis jälle panid laialdaselt lainetama terve Eesti.

Muusikaline kava oli väga avar ja mitmekülgne. Ei pakutud mitte üksi rahvalaule selle mitmesuguseis väljendusviises, vaid esitati värvikalt ka originaal-töid, mis on lõõnud õitsemata eriti viimaseil aastakümneil; kõrvuti rahvakunstiga on näidatud samuti eesti muusika uuemaid saavutusi suuremas vormis — ooperis, oratooriumis, requiemis, kantaadis, sümfoonia ja kammermuusikas. Meie tublid naabrid olid seekord järjekindlad muusikalise kava valikus. Kõikjal kõlasid eranditult eesti komponistide tööd.

Ühendkoori ettekandes ilmneb mainimisväärt võime. Puhas häälamine, julge rütm, selge hääle kõla ning dünaamilised tõusud tõendasid, et ettevalmistus oli põhjalik. Võis panna tähele, et tõesti kõik

tegelased laulavad ja on teadlikud oma ülesandeist. Meeskoori ettekanded kõlasid samuti mahlakalt.

Tähelepanavat tööd olid teinud laulude kätteõpetamisel üldjuhul Aavik, Simm, Nerep ja Vettik. Esimese kahe — kui varemalt ühendkoore juhtinud dirigendi — juhatamine on muusikaliselt ja tehniliselt julge ning kindel. Kuid ka nooremad — Vettik ja Nerep osutusid igati osavaiks dirigentideks. Nende juhatamine oli muusikaliselt sissetuntud, temperamentne.

Eesti pillkooride kultuur oli väljapaistev juba varem il pidudel. Seekord helitööd toodi kuuldavale eeskujulisemalt. Rida Tamme, Aava, Liinevi ja Kulli töid omandasid üldiselt kütkestava tõlgitsuse. Nende tööde seas leidis nii mõnigi tõsisema kvaliteediga oopus. Rida raskemaid laule kanti ette võimelisemate kooride poolt elavas tõlgitsuses, ülevaadet pakkuvalt, sissetuntult, mille eest väärivad tunnustust niihästi lauljad kui juhid. Kõige selgemalt ilmnevad rahvusliku stiili iseärasused Saare, Kreegi, Aaviku ja Aava lauludes. Nendest nagu kõneleks elavalt uus muusikaline Eesti.

Teisel päeval ettekanded teostusid eriti selgelt, distsiplineeritult, kütkestavalt — meeldival. Hääled voolasid ühtlaselt sulavalt sopranitel ja altidel, tenoritel ja bassidel. Võrreldes endiste laulupidudega, seekord oli märgata rohkem kõlvuse mahlakust.

Laulupeo kahel esimesel päeval eestlaste lauluvõime tõusis kõrgele. Selles rahvas loob endale uued jõud, uued igatsused. Ka meil lätlastel süda väriseb kaasa, kuulates neid laulukärgatusi. Rõõmustame ühes teiega!

Pillikoor mängis kolmandal päeval R. Kulli suggestiivsel juhatusel tehniliselt ja muusikaliselt väga kaasakiskuvalt, distsipli-

lineeritult ja pälvis kuulajaskonna suurt poolehoidu.

Saare, Aaviku, Lüdigi, Kreegi, Aava, Pätsu ja Nerepi laules kajastub uus Eesti oma jõurikaste, rahvuslik-omapärase püüetega. Iga laul on omaette ilus. Muusikaline sisendus ja tehniline eruditsioon annab tunnistust kõrgest muusikalisest kultuurist, millel on väljapaistvaid stiiliomadusi.

Ühendkoori selge, kõlava, distsiplineeritud ettekande põhjal tuleb nentida mainimisväärt edu. See eriliselt teeb au kõigile arvukaile, koosseisus väikesile, kuid töökaile maakoorele, kes on õppinud lau-

kas on palju seesmist hoogu, tehnilist tusedust ja värskust. A. Kapi kvintett ja A. Lemba' sekstett on kujundatud klassikapäraselt ja osutavad kõrvuti tehniliste väärtustega ka tähelepandavaid kunstilisi väärtusi. Ettekande sooritajaina R. Palm, H. Laan, A. Saat, A. Karjus, A. Udrik ja K. Lamp andsid mänguga tunnistust hinnatavaist tehnilisist ja muusikalisist võimist. Oratooriumi ja requiem'i vormis olid võtnud sõna A. Kapp ja C. Kreek. Esimese avar oratoorium *Hiiob* on kujundatud tähelepanu vääriva eruditsiooniga. Selle tõlgitsemise oli võtnud enesele prof. J. Aavik oma kõlarikka, distsiplineeritud

Näiteid araabia ja hiina ajalehtede kirjutistest juubellaulupeo kohta

ESTONA KANTFESTO

عبد القناه

في استونيا

أكبر عيد للقناه في العالم

في اليوم الثالث والعشرون

الى الخامس والعشرين من شهر

يونيو ١٩٣٣ سيام في مدينة

Araabia

五 世運消息

十 轉載·
世界語學習法

一期

歌唱和音樂的奏演是最重要的社
行在古時愛沙尼亞的著名地方。許多
愛沙尼亞的歷史尋出來，像如民衆的
關於歌曲和音樂的愛慕之心理，
愛沙尼亞民衆間，這最顯明的表示在
愛沙尼亞民族傳統的節日了。
經成了愛沙尼亞民族傳統的節日了。
詞，都能打擊在每個愛沙尼亞人的心
的數萬男女，每年節日，都同來練習

Hiina

lud kätte laitmatult. Ei mingisugust lonkamist rütmis ega vääratusi intonatsioonis. Koor kõlas vahel nagu võimas orel.

Teistest paljudest, laulupeo-ajal antud kontsertidest on mainimisväärsemaid sümfoonia kontsert, kus autorid ise juhatasid oma töid. Pääle vanemate autorite, Kapi ja Lemba', on andnud väärtusliku partituuri ka Aavik, Eller, Aav, samuti kõige nooremadki — Leemets ja Brauer. Väljapaistvaimate tööde hulka tuleb lugeda Aaviku *Eesti rapsoodiat*, Eller'i *Sümfoonilist burleski*, Lemba' teist klaverikontserti. Samuti nõuavad tõsist tunnistust saavutised kammermuusika alal. Siin väärrib erilist tähelepanu Heino Eller oma teise kvartetiga. Tema muusi-

kooriga orkestri saatel. Teine töö — Kreegi *Requiem* üllatas muusikalise plastikaga, mõtete sügavusega ja peensusega ning omapärasuse koloriidiga. Selle teosega Kreek asub eesti komponistide esirinda. Tema muusikaline keel voolab loomulikult, vastutavalt. Ka selle teose oli prof. Aavik oma kooriga valmistanud hästi ette. Orkestri saade oli värvikas, liialdusteta. Estonia teatris oli võimalus peokülalistel kuulata eesti rahvuslikke oopereid — *Vedro' Kaupot* ja A. Lemba' *Kalmuneint*.

Eestlased võivad olla uhked, et neil on nii suured lauljate hulgad, nii väljapaistvad komponistid ja dirigendid, nii rahvuslikult küpsenud kultuurne seltskond.

Eestlaste 1. muusikanädal oli sisult ri-

kas, kunstilt suure tähtsusega ja tõendas, et viimaseil aastail on tehtud suur, tulemusrikas töö. Eesti 10. laulupidu tuleb lugeda kõige väljapaistvamaks sündmuseks Balti riikide muusikaelus.

□

Väljavõtteid Jekabs Vitoliņš'i kirjutisest *Latvijas Sargsis*, 26. juunist 1933. a. päälkirja all „Eesti laulupeol Tallinnas“.

Vaevalt saadetud ära meie laulupidu, tuleb viskuda kolm päeva hiljem uuesti laulupeo voolu. Veel suurejoonelisemasse, veel võimsamasse. Eesti laulupeole elab tõesti kaasa terve rahvas. Hiigla rahvahulgad kuulajaid ja tegelasi.

On imeteldav eestlaste kunst, mobiliseerida tõesti kas või eranditult terve muusikaline Eesti laulupeo-tööle. Organiseerida mitte üksi kõiki laulu- ja pillikoore, vaid ka laia stiiliga „Eesti muusikanädalat“, eesti originaal-opperite ettekandmisega *Estonia*s, eesti oratooriumide ja muude seesuguste suurte vokaal-instrumentaalsete eesti originaaltööde ettekandmisega kooride, solistide ja orkestrite kaastegevusel kirikus, eesti sümfooniliste ja kammermuusika-, koori- ja solistidekontsertitega, eesti laulupeo ning muusikanäitustega jne. — kõik see, mida meie asjatult oleme püüdnud teostada oma varemil laulupidudel.

Lauluväli on suurejooneline. Looduslik hiiglaren merekaldal. Viis dirigenti, kõik väljapaistvad oma töö oskajad, elavad, andekad massikoori juhid. Süstemaatiline kaua kestnud kooride väljaõppetöö on andnud tõepoolest oodatud tulemusi. Laulud peaaegu eranditult kõlavad julgelt, täidlaselt, vabalt, — võib tunda, et koorid neid oskavad, seepärast järgnevad nad kergesti dirigentide tahtele. Vääratusi nagu poleks olemaski. Ühendatud segakoorel on ainult umbes 15 laulu terves peokavas, kuid need on siis ka töötatud välja viimse peensuseni, kuivõrd see üldse osutub võimalikuks massikooride juures. Osa laule, vastutusrikkamad ja raskemad, on antud eri-, sega- ja meeskooridele, parimate kooride valikule. Kui need väiksemad koorid ei saavuta suure ühendkoori kõla massiivsust, siis selle ometi teeb tasa ettekande kõrge kvaliteet.

Imposantsed on ühendatud pillikooride ettekanded. Ühendorkestri võimas kõlavus lendab üle terve hiigelvälja puhtana, hiilgavana.

Üldiselt peab ütlemä, et eesti koorid tehniliselt on julgemad, rohkem distsiplineeritud kui olid koorid meie laulupeol. Eestlaste organisatorlik and ilmneb siin täiel määral. Kuid meie kooridel tuli teostada tublisti suurem ja paljudes lauludes ka tublisti vastutusrikkam kava, kui nõuti eesti kooridelt.

Eesti laulupidude iseärasuste hulka kuulub autorite-komponistide traditsiooniline väljakutumine, mida teevad tihti ainult koorid ise, ilma erilise aktiivse publiku toeta. Ja igalt komponistilt nõutakse laulu kordamist autori enese juhatusel.

Et eesti loovmuusika põldu haritakse hästi, näitasid selgesti ka paljud „Eesti muusikanädala“ etendused-korraldused.

Kaunis sümfooniakontsert suurepärasest *Estonia* kontsertsaalis tutvustas tervet rida eesti sümfoonilisi töid, autorite eneste juhatusel. Väärtuslik muusika ilmes A. Kapi sümfoonia adagios, huvitavas Aaviku *Eesti rapsoodias*, tänulikus A. Lemba teises klaverikontserdis, hästi sammuvat näib noor komponist E. Brauer, kaunist muusikat hoovab E. Aava Juta kaebelaulust ooperist *Vikerlased*, jne. Öitseb ka eesti kammermuusika; kirjutatakse keelpillide kvartette ja muid seesuguseid kammermuusika teoseid, milledest peab tingimata kuulma A. Kapi kvintetti, A. Lemba' sekstetti; eriti tähelepanuvääriv on muusikalise mõtte värskuselt H. Eller'i kvartett. Ettekanne oli häa.

Sügava mulje jättis A. Kapi oratooriumi *Hiibi* ettekanne Kaarli kirikus, Juh. Aaviku juhatusel. Avar, muusikaliselt sisukas, jõurikas töö. Hiilgav ettekanne *Estonia* orkestri ja koori ning tunnustatavate solistide poolt. Kahe eesti originaalooperi ja Kreegi *Requiem*i ettekanne ning veel mõned muud muusikalised etendused tunnistavad, kui aktiivselt ka muusikapõllul töötab noor Eesti. Mainimisväärt on ka huvitav näitus konservatooriumis, mis pühendati laulupidudele kui eesti kultuurse arenemise tegurile.

Eestlased olid osand ka kasutada laialdaselt ja hääde tagajärgedega laulupidu oma maa propagandaks, välismaalaste külameelitamiseks. Tõepoolest ei saa kujutella suurejoonelisemat, hiilgavamat tõbejõudu meie maadele, kui on seda meie laulupeod, — õppigem neid vääriliselt kasutama!

Rootslase muljeid juubelilaulupeost.

Rootsi muusikalehe *Vår Sång* (Meie laul) septembri numbris jatkab toimetaja ja muusikadirektor S. Appelquist oma tähelepanekuid ja muljeid juubelilaulupeost, tuues selgituseks ka mõned õnnestunud ülesvõtted. Üksikasjaliselt kirjeldab ta saadud informatsiooni põhjal Lauljate

Liidu organisatsiooni ja laulupeo korraldust, ning siis refereerib sama põhjalikult ja vaimustusega kogu laulupeo ja muusikapidustuste käiku. Meie lehe kohta lausub ta muuseas, et „see näib olevat toimetatud asjatundlikult ja tal on kõige mitmekesisem sisu, mis on määratud huvitama ta õige ebahütlast lugijaskonda.“

Lauluvälja kohta ütleb hra Appelquist, et „ideaalsemat ja kaunimat kohta laulu vabaühutemplitle võiks vaevalt kujutada ette.“ Rongikäigus olnud tal rõõmustav näha, et paljud lauljad kandsid rahvarii-deid. „Väga ilusaks vahelduseks olid need koorid, mille naisliikmed kandsid peakatte asemel lillepärga. See külluslik värvimäng, mille manas esile laulumaleva eriti oma rahvariietega, avaldas nunstamata mõju. Sama mõjuv ja ilus oli kirev lippudemeri, mis koosnes eesti, läti, soome ja norra ning kooride kõigis värvides sätendavatest lippudest ning moodustas otsekui mingi „aauvahi“ laululava hulkade ümber.“

Lauljate distsipliinist ja korratundest on autor hääs arvamises, leides, et laululavale asumine „toimus täiesti ilma segadusteta ja üllatavalt kiiresti, tänu haruldaselt hästi töötavale korraldusele“.

Oma muljed ettekannete kohta võtab hra Appelquist kokku järgmiselt: forte ja fortissimo ei kõlanud sugugi valjemalt kui rootsi laulupeol 1930, kus oli vaid 5.400 lauljat, kuid võimsamalt ja täiuslikumalt mõjus eesti hiigelkoor. „Oma suuruse tõttu saavutas see hiigelkoor haruldaselt ümmargused ja pehmed toonid.

Üksiklauljate vääratused sumbutati halas-tamata, ning ainult puhas kõla jõudis kuu-lajaini. Eriti ilusasti mõjusid kooril piano ja pianissimo — selles on hiigelsegakoore jõud ja eriala! Imestama pani ka see, et see hiigelkoor suutis esile tuua nii rikkalikke varjundeid ja pidada nii hääd rütmi. Täpsus ja sõnakuulmine oli üldiselt suure-pärane. Kuid selle eest olid ka tõesti tub-lid juhid, kes hoidsid käes „rooli“.

„Keskmiselt oli üldjuhtidel kindlakäeline taktilöömine (selgete ja arusaadavate löökidega) rahvusvaheliste põhimõtete järgi. Rõõm näha! Mõttetut siia-sinna vehkimist, mis meie maal on nii harilik — isegi elu-kutseliste juhtide hulgas — ei tulnud siin ette. Mõned juhid kasutasid taktikeppi, kuid teised näitasid jälle, et 18.000 lauljat jälgivad sama hästi koorijuhti, kes „pal-jaste kätega“ juhib. Nüüd siis teame seda!“

Kirjutis järgneb lehe oktoobri numbris.

Hiina leht meie laulupeost.

Mahukas ja loetav hiina ajakiri, mille nimest on võimata saada aru, kuid mis ilmub Junnanfu linnas Hiinaamal, tõi oma juulikuu numbris neljal esimesel leheküljel pika kirjelduse meie juubelilaulupeost, nagu näeme Esperanto Turistide Komis-jonile saadetud väljalõikest. Artikli on avaldanud Junnanfu esperantoseltsi kirja-toimetaja Chang Ching-Chin, kasutades eesti esperantistidelt saadud materjali. Päälkirjaks on „Suurepärase laulupidu Eestis“, nagu teatab oma kirjas hra Chang Ching-Chin.

TALLINNA KONSERVATOORIUM 14-AASTANE

Kui loodi omariiklus, siis kerkis päeva-korda ka lähem kultuuriprobleemide lahendamine. Uus koolikorraldus pidi kujunema aluseks, millele võis rajada meie noorsoo kasvatamist vastavalt uuenenud olukorrale. Muusikalise hariduse levitamiseks ja süven-damiseks iseseisvale rahvale kohaste mõõ-tude järgi tuli luua ka kõrgem õppeasutis helikunsti alal.

Tallinna konservatooriumi loomise esi-meste kindlamate mõttekandjate hulka kuu-lub nimetatud asutise esimene direktor Mihkel Lüdig. Organisatsioon, millele ra-jati kavatsuse teostamine, oli *Estonia Muu-sika Osakond* eesotsas tollaegse koorijuhi A. Topman'iga.

Liikumise hakanud mõte kujunes varsti teoküpseks ja 40 päeva pärast Eesti ise-seisvuse väljakuulutamist (nii siis 4. apr. 1918) tegi *EMO* fikseeritud otsuse ja esi-

tas selle seisukoha võtmiseks *Estonia* seltsi juhatusel. Küsimuse lähemaks kaalumiseks moodustati sääl 22. aug. 1918. a. vast-tav toimikond, kuhu kuulusid ka esindajaina muusikategelased, ning juba 17. nov. seis-is asi pääkoosoleku päevakorras.

Vabadusesõja puhkemisega tekkis küsi-muse otsustamises väike seisak. Aga juba 9. mail 1919. a. alustab toimikond uuesti tegevust, töötades välja muusikakooli ka-vad ja sihtjooned, millised kinnitataksegi muutmatul kujul. Järgmisel kuul — 7. juu-nil — ilmub ajalehtedes teade ins. G. Hel-lat'i poolt juhitava kuratooriumi moodus-tamisest, kes hakkab teostama konserva-tooriumi rajamise küsimust.

Leidus kohe neid autoriteete, kellele plu-nud liigne tulla välja skepsisega ning pea-aegu naruvääristamistega. Õeldi, et meil pole pinda niisuguse õppeasutiste jaoks.

Hariduseministeeriumi poolt kinnitati esitatud põhikiri ja õpetajate koosseis 10. sept. 1919, kuid soovitati tarvitada tagasihoidlikumat nime — Tallinna Kõrgem Muusikakool. Niisugusena alustatigi tegevust 29. septembril 1919. aastal.

Et vastased eksisid, nähtub õpilaste tungi-
gist, sest juba avamiseks oli kasvandikke kogunenud üle neljasaja. See arv ajutiselt tõusis kuni 600-ni. Viimasel ajal õpilaste kogusumma piirdub umbes 350-ga, kuna koondamisele sunnivad majanduslikud olud ning selektsuse mõõdud kasvandike suhtes.

Õpetajate koosseis täienes 1920. aastal, kus Eestisse opteerusid mitmed jõud, keel „varem olid sõonud võõrast leiba ja olid laulnud võõrast laulu“. Nüüd nad hakkasid rakendama oma oskusi kodumaal loodud asutises.

1923. a. registreeriti Konservatooriumi Selts, kes lahendas vahekorrad *Estoniaga* ja ajutiselt Tallinna Kõrgema Muusikakooli peremeheks olnud Eesti Helikunsti Seltsiga ning võttis asutise üle, muretsedes sellele konservatooriumi nime ja õigused. Samal ajal asus direktori kohale tänava kevadel surnud prof. J. Tamm.

Käeoleval sügisel hakkas Tallinna konservatooriumi juhtima meie tuntud helilooja, dirigent ning muusikapedagoog prof. J. Aavik, kes oma studiumi lõpetamisest

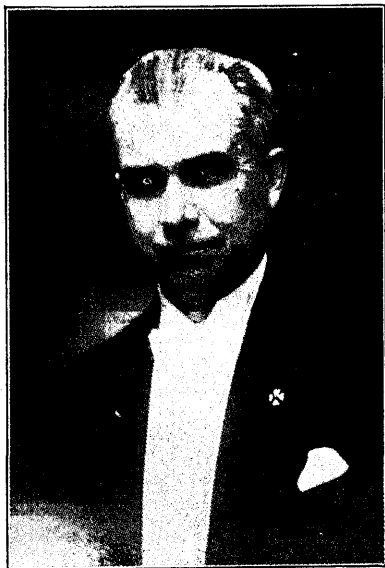
saadik on seisnud juhtival kohal kodumaa muusikaelus. Ustava eestvõitleja ning tema lähemate mõtte- ja teokaaslaste tööst võime oodata kõige paremaid tulemusi meie helikunsti kasvatuslikelt radadelt.

Tallinna konservatooriumi üleskerkimises on näidanud suurt abi ka seltskond. Praeguse hoone üks osa (umbes 30.000 krooni väärtuses) ehitati valmis kohalike ringide annetuste varal, nii et juba 1922. a. kevadsemestril võidi asuda oma ruumidesse. Konservatooriumi eksisteerimise alused on tasakaalustatud riiklike summade varal, mida alul anti eelarve korras ning hiljem viidi kultuurkapitali ossa.

Alates 1925. aastast, on Tallinna konservatoorium saanud välja üle 200 lõpetaja väga mitmekesiste erioskustega. Nende uute jõudude tegevus avardab järjest helikunsti sisulise tähenduse piire. Korduvad õpilaste lennud on andnud mitmeid silmapaistvaid tegelasi. Rida noori heliloojaid (nende seas ka esimese eesti ooperi autor) kannavad meie muusika sisulise ilme kujundavat liikumist. Instrumentalistid, lauljad, pedagoogid töötavad loova mõtte edasikandjatena ning eesti kunstielu süvendajatena ja kindlustajana. Uus aeg uute sündmustega on toonud otsimiste elevust ning tungide pinevust, mis paneb hoogsamini veerema laine värskete tuulte jõul.

ARTUR LEMBA'

25. A. MUUSIKALISE TEGEVUSE JUUBELIKS

Kui meie kunstmuusika areng viimase aastakümne jooksul on jõudsalt läinud edasi, siis tuleb seda, päälle soodsamate olude, mida tõi riiklik iseseisvus ja sellest sõltuv tungiv vajadus oma muusikakultuuri järele, suurel määral lugeda meie tegevate muusikute arvele — niihästi looval kui ettekande alal. Prof. Artur Lemba on üks neist tüsedast jõududest, kes meie muusika arengut oma kaastööga on mõjutanud ja kes võib nüüd vaadata tagasi oma 25 a. viljakale tegevusele. Tõsi küll — ligikaudu pool aega sellest tegevusest sündis Venemaal — Peterburis. Kuigi nimetatud ajajärk osutus väga viljakaks ja Lemba oli Peterburgis väga lugupeetud ning kõrgesti hinnatud muusik, mida juba tõendab asjaolu, et ta 23-aastaselt sai Peterburgi konservatooriumi õpetajaks ja 30-aastaselt professoriks, läks see kodumaale osalt kaduma, mis oli aga tingitud paratamata oludest. Sellevastu teine pool tema tööst on pühendatud aga just kodumaale.

Artur Lemba viljeluspiirkonda kuuluvad

kaks eriala: ta on me parem pianist, ühtlasi aga ka produktiivne helilooja. Esimesega koos tuleb võtta ka tema viljakat pedagoogilist tegevust Tallinna Konservatooriumis ja üksvahe ka Tartu Kõrgemas Muusikakoolis. Pääle kodumaa on ta kontserteerinud Soomes, Lätis, Rootsis, Ungaris ja Venes. Kui tuli välismaal esitada meie instrumentaal-ettekande kunsti, siis on ikka leitud, et seda võib eduga teostada A. Lemba: nii on ta solistiksi olnud tähtsamatel eesti esinduskontsertidel Fennougria kongresside puhul Budapestis ja Helsingis, samuti aga ka meie paremate kooride esinemistel välismaal. Tema õpilastest on paljud leidnud üldise tunnustuse oma alal, nagu Valentine Riives, Aino Kõrb, Lydia Kasemets, Edith Teige, Elsa Avesson, Jaan Kägu, Leonid Milk, Olaf Roots j. t.

Heliloojana on ta rikastanud eesti loomingu seesuguste suurte helinditega, mil-

lede tootmine nõuab suurt pingutavat tööd, kannatust ning püsivust ja mis seepärast meie heliloojate poolt leiavad vähem harrastamist. Mõtlemise selle all ta kolme ooperit: *Kalmuneiu*, *Armastust ja surma*, *Elgat*, ta kaht sümfooniat, kaht klaverikontserti, klaveritriot, viiulisonaati, keelpillide sekstetti ja triot, milledest mitmed on ainukesed meie loomingus. Kui võtta arvesse, millist pingutust nõuab selline töö tema pedagoogilise leivateenistuse kõrval, siis selgub ilmselt tema suur armastus ja tahe rikastada meie loovhelikunsti just neil aladel, milistest on puudus.

Olles praegu oma võimete küpsemas eas, võib ta ka edaspidi edukalt ja viljakalt oma talenti ja oskust rakendada meie muusikakultuuri aladesse, osutades väärtuslikku kaastööd selle arengu ja õitsengu suhtes. Selleks soovigem talle palju jõudu ja õnne!

Juhan Aavik.

LEONHARD NEUMAN †

Neuman'i ei ole enam, ja tema surm toob valusa kaotuse nii eesti muusikale kui muusikutele.

Kadunu oli väga aateline hingega inimene ja suur rahvuslane niihästi muusikas kui ka elus üldse. Juba noorena näeme teda tegutsemas muusika alal, esiteks Tartu reaalkoolis oma koolivendadest koostatud kooris juhina ja pärast üliõpilaspõlves noorte segakoorijuhina. See koor olevat omaajal suure innuga ja väga hästi laulnud eriti toleaegetset uemat eesti koorliteratuuri, nagu *Läte'* ja *Tobias'e* töid, milledest mitmed leidsid Neuman'i koori poolt esiettekandmist. Pärast, 1916—18. aastatel ta organiseeris Tartu haritlastest moodustatud segakoori ja korraldas sellega mitu eesti tööde kontserti jällegi uemast loomingust — seekord juba Saare, Sūdame, Aaviku ning teiste toodangust. Ja nüüd — hiljem, kui ta oli Akadeemilise Meeskoori juhiks, siis jällegi laulis nooremate heliloojate → seekord juba n. ö. kolmanda generatsiooni loomingut Vettik'ult, Pätšult ja teistelt. Nii näeme, et kadunu oli ikka tuliseks eesvõitlejaks eesti uema muusika propageerimisel ning levitamisel. Seda tegi ta südikalt ka ajalehe artiklites ja joonealustes, millised väljendasid hoogu, entusiasmist ning julgust. See uue rahvusliku muusika arendamine ja selle hääks kaasa-töötamine oli Neuman'il tähtsamaks põhimõtteks, läbistades punase joonena ta elu ja tegevuset, kust paistab tõsine idealism ja aateline suhtumine.

Neuman komponeeris ka mõne koorilaulu,

Kurb sõnum tuleb Tartust: Leonhard Neuman on surnud. Teade tema haigusest läinud aastal täitis kahjatsusega muusikainimeste südamed. Räägiti raskekujulisest närvihaigusest, mille ravimine osutub pikaldaseks ja kahtlaseks, kuid siiski usuti, et ta paraneb ajajooksul. See paistiski olevat tõenäoline seepärast, et ta kliinikust lahkununa viimasel ajal juba oma kodus elas. Tänapäevane surmasõnum on aga purustanud kõik need lootused ja soovid. Leonhard

milledes avaldub meloodilisus, värske harmoonia ja rahvuslik joon.

Koorijuhina oli ta oma töös põhjalik ning hoolas, juureldes ettekantava laulu olemuse üle ning tungides selle sisusse. Ta juhatas juba üliõpilaspolves Viljandi ja Võru maakondlikke laulupidusid. Kui asutati üliõpilaste segakoor, siis kutsuti Neuman selle juhiks; tema oligi see, kes sellele koorile pani aluse ja lõi muusikalise organisatsiooni. Kahjuks sai ta säääl olla lühikest aega, kuna asus Rooma Eesti diplomaatlikuks esindajaks. Säält Eestisse tagasi tulles ja vahepeäl end laulu alal Itaalias ja Saksamaal täiendades, asus ta Tartusse, kus sai Kõrgema Muusikakooli lauluõpetajaks ja Akadeemilise meeskoori juhiks. Selle koori viis ta mõne aasta jooksul kõrgele tasapinnale nii laulutehniliselt kui

muusikakunstiliselt, ning selle koori kontserte, eriti välismail — Budapestis ja Riias — saatis suur edu ning kõrge tunnustus.

Nüüd on selle õrnahingelise, aatelise mehe maine elu lõppenud nii ootamatult ja karmilt. Pääle abikaasa ja sugulaste jäävad teda kurvalt leinama rohkearvuline eesti muusikute pere ühes kogu eesti lauljaskonnaga, keda ta suure andumuse ja eduga juhatas IX üldlaulupeol. Ka X üldlaulupeo juhiks oli ta kutsutud ning tegi juba läbi esimese ringi ettevalmistustest eelproovidena, kuni kohutav haigus möödunud talvel muutis töötamise võimatuks.

Nüüd oled Sa rahu leidnud. Olgu Sulle Eesti muld kerge!

21. okt. 1933.

Juhan Aavik.

OTTO HERMANN †

17. septembril suri pikema haiguse tagajärjel meie vanemapõlve muusikategelane Otto Hermann. Kui 1907. a. sügisel *Estonia* kavasse võeti ka muusikalavastused, siis sellele kohale tuli O. Hermann, kes oma hariduse oli saanud Tüürnpu'lt ja Reinecke'lt ning hiljem lühemat aega õppis ka Peterburgi konservatooriumis ja samas linnas erateel. Laulumängude ning operetide kõrval tema juhatusel *Estonias* anti isegi mõned ooperid. Tema arvele veel langenud esimesed Tallinnas korraldatud sümfooniakontserdid, kusjuures tal tuli kanda ka ainelise kordamineku riisikot. Kuigi neid üritusi ei saa võtta tänapäeva mõõdupuuga, siis nad omavad tolle aja kohta määravat tähendust. Otto Hermann on tegutsenud ka heliloojana — küllalt produktiivselt kuid mitte väga sügavalt. Tema toodangu hulka kuuluvad: sümfoonia (D-duur), viis sümfoonilist poeemi (*Võitja kojutulek*, *Kevad*, *Pimedusest valgusele*, *Hommik* j. t.), sümfooniline pilt (*Meri*), neli sümfoonilist süiti ja rida teisi orkestritöid, muusika F. Grillparzer'i draamale *Argonudid*, ooper *Ilo*, tooteid klaverile, koorile, orkestrile jne.

Lauluisa Hans Kanni kalmukünka kaunistamiseks korjandus.

Kadunud Hans Kanni mälestuse jäädvustamiseks on algatatud mõte ehtida tema kalmu mälestusmärgiga. Selleks raha saamiseks Lauljate Liit otsustas korraldada korjanduse Tallinna kooride vahel. Vastava loa saabumisel saadeti korjanduslehed Tallinna kooridesse laiali.

Lauluisa Hans Kanni tundis iga laulu-

sõber ja austas teda kui meie vaibumatu laulurõõmu elavat kehastust, kes on kandanud jumalikkude lõket oma erakordselt kaunikõlalise häälega pika eluaja vältel.

Tema mälestuse jäädvustamine peaks olema meile sundimatuks kohustuseks, mis pärast tohiks loota, et korjanduslehed saavad tagasi viimase reani täidetuna.

meeskooride nurk

TARTU MEESTELAULU SELTS 10-AASTANE

„11. oktoobril 1923. a. kell 11 e. l. astusid kokku *Vanemuises* 11 laulumeest, et asutada „juriidiliselt“ Tartu Meeslaulu Selts“, — nii ütleb oma mälestustes seltsi asutaja ja esimene koorijuht „maestro“ Juhan Simm.

Sellest ajast on möödunud kümme aastat. See ei ole nii pikk aastate rida, mida võiks mälestada erilise pidulikkusega, kuid siiski ei tahaks jätta kasutamata juhust, pigistada soojalt kõigi endiste ja praeguste laulumeeste ridades kaasatöötanute kätt. Tervitame mõttes aatevendi ja mälestame vaikselt laulumeeste ridadest manalasse varisenud kaaslasi.

nud juba üle 60. laulumehe, kuivas kokku paarikümne meheni.

Oleme põhjamaalased, kes visad juurduma, kuid visad ka andma alla!

Ei andnud alal ka need aatele truuks jäänud paarkümmend. Jälle koondati oma segipaiskunud ridu. Leiti ka koorile uus juhataja — Alfred Karafin, äsja muusikakooli lõpetanud noor helikunstnik. Uue juhi energilisel tegevusel muutub koori töö õieti tulemusrikkaks ning lühikese ajaga saavutab koor seltskonnas populaarsuse ja tunnustuse, mis kajastub ka kirjutisist kontsertide kohta ajalehis.

Kümme aastat tagasi astusid need üksteiskümmend kokku, et pühendada osa oma vabast ajast sellele ilusale ja meelilendavale tööle, säädid üles sihi — püüda edendada meeslaulu, tõmmata kaasa ka teisi lauluarmastajaid ja äratada pidevamat huvi rahvahulgis vokaalmuusika vastu.

Nüüd on sellest saanud ligi 100-liikmeline tüse koor.

Ei ole kerged olnud need kümme esimest aastat.

Juba teisel aastal lahkus asutaja ja koorijuht Juhan Simm, — tühja kohta oli raske täita; samala ajal hakkas vaibuma ka esialgne vaimustus, koor, kuhu oli koandu-

1927. a. sügisel astub A. Karafin aja-puudusel koorijuhi kohalt tagasi. Uue koorijuhina töötab seltsis lühemat aega ülikooli tookordne organist Joosep Aavik, kuni 1928. a. jaanuaris endine koorijuht A. Karafin uuesti ülesanded oma pääle võtab. Sama aasta lõpul ütleb koorijuht kohavahetusel ennast lõplikult lahti. Tema asemele valib seltsi pääkoosolek ühel häälel noore helikunstniku Eduard Tubin'i, kes juba eelmise koorijuhi ajal selle abina seltsis oli tegutsenud.

Viiendaks aastapäevaks s. o. 1928. a. sügisel saab seltsi oma motto:

„Elada laulda, laulda ja surra,
Elada Eestile!“

Selle hõikega südames on järgmised viis aastat laulumehed rahus oma tubli ja armastatud koorijuhiga ennastsalgavalt töötanud edu suunas, on koori kultuurilist tasapinda püütud tõsta järjest kõrgemale, on korraldatud häälesääde ja diktsiooni kursusi, peetud loenguid jne.

Möödunud 10. aasta jooksul on selts esinenud ligi 100 korda, neist 39 iseseisvat kontserti; õpitud on 172 laulu 82-lt autorilt, neist 83 eesti helitööd 21. autorilt.

Auliikmed: heliloojad M. Hermann, K. Törnpu, A. Läte, J. Simm ja M. Saar.

Praegune juhatus: esimees — õpetaja J. Sutt, abiesimees — õpetaja A. Laan, kirja-toimetaja — rahuk. tsiv. osak. sekretär K. Kuusk, laekahoidja — linnamõisa valitseja K. Veidenbaum, arhivar — ülikooli

assistent E. Maalman, majandaja — drogist K. Blaubrik ja koorivanem — haigekassa ametnik A. Vuhka.

10 aasta juubeliaktus ja kontsert peetakse 19. nov. *Vanemuises*, mispuhul ettekandmisele tuleb päälle eesti helitööde M. Bruch'i suurem helitöö *Frithjof* koorile, solistide ja orkestri kaastegevusel.

Jääb soovida, et see omavaheline soe õhkkond, mis praegu lauluvendade vahel valitseb, kestaks selle ühise aate edasi viimisel ka tulevasel aegadel.

Johannes Äro.

TMS'i Helsingis käigu kirjeldust
ja mõningaid muid materjale käesolevas nr-s enam ei saadud anda; need ilmuvad järgmises *Muusikalehes*.

MIDA TEGI PILLIKOORIDE SEKTSIOONI JUHATUS

29. nov. s. a. saab täis kaks aastat, kui pillikoori juhtide kongressil pandi alus Pillikooride Sektsioonile Lauljate Liidu juures ja valiti sektsiooni juhatus. Juhatuse tähtsamaks tööks eelseisva laulupeo tõttu oli pillikooride organiseerimine ja laulupeoks pillikooridele repertuaari muretsemine. Et laulupidu oli nii öelda ukse ees, tuli tegutseda kiiresti ja mitmes suunas: hangiti teateid pillikooride kohta, astuti läbirääkimistesse heliloojatega repertuaari saamiseks, tuli kiires korras helitöid kirjastada ja neid orkestreile ning juhtidele tutvustada jne. Lühidalt — mitte millestki pidi sektsiooni juhatus koostama mõne kuu jooksul laulupeokava ja korraldama orkestreid. Möödunud laulupidu näitas, et pillikoorid tulid oma osaga toime rahuldavalt.

Täna seni on Pillikooride Sektsiooni koondunud 96 orkstrit ja 1682 liikmega ja sektsiooni noorsoo osakonda — 7 kooli-orkestrit — 145 liikmega; seega kokku 103 orkestrit 1827 liikmega. Sektsiooni juhatusel olevate andmete järgi (ankeet) tegutseb aga Eestis pillikoore kolm korda enam, s.t. sektsiooni liikmeiks on astunud ainult kolmandik olevaist pillikoorest. Siit nähtub, et sektsiooni juhatusel seisab ees veel suur organiseerimise töö: tuleb selgitada mitte-liikmeile organiseerimise hüvesid ja neid tõmmata kaasa sektsiooni tööle.

Sektsiooni juhatus on pidanud 27 koosolekut. Neil koosolekudel oli päevakorras päämiseks harutusaineks:

1. X üldlaulup. kava koostamine 14 korda,
2. Kirjastamine 21 „
3. Sektsiooni administratiivset laadi küsimusi 10 „

4. X üldlaulupeo korraldamise küsimusi 9 korda,
5. Koolinoorsoo kooride küsimusi 6 „
6. Pillikoori päevaraamat . . . 4 „
7. Pillikooride distsipliini küsim. 3 „
8. Pillikoori kodukord 2 „
9. Helitööde reklaam 2 „
10. Normaalne kammerton . . . 2 „
11. Koorijuhtide kursused 9 „

ja veel palju muud. Nagu eeltoodud loetelusest nähtub, päämiselt sektsiooni juhatuse koosolekudel oli harutusel X üldlaulupeo organiseerimine, s. o. kava koostamine, palade kirjastamine, pillikoorijuhtidele kursuste korraldamine jne. Et need küsimused moodustavad suurema ja tähtsama osa koosolekute päevakorrast, on loomulik, sest valiti ju juhatus just laulupeo eel.

Päälle harilike koosolekute toimetati sektsiooni juhatusel kirjastamiseks saadetud helitööde läbimängimist, ja nimelt — 6 korda. Helitööde mängimist teostati K. L. Tallinna Maleva ja Tallinna Vabahtlike Tuletõrje orkestritega. Läbivaatamiseks esitati üldse 53 helitööd; neist mängiti — 40. Seni on ilmunud sektsiooni juhatusel kirjastusel:

1. R. Kull — *Laulud I.*
2. „ — *Laulud II.*
3. J. Niksman — *Põhjalaagri marss.*
4. E. Liinev — *Kalurite tants.*
5. „ — *Hõissa, simman!*
6. E. Tamm — *Kalev ja Linda* — avam.
7. „ — *Rapsoodia.*
8. „ — *Pidulik marss.*
9. E. Aav — *Juta aaria oop. Vikerlased.*
10. J. Tamverk — *Õhtu rahu* — parafraas.
11. Murs — *Ränduri marss.*

12. P. Karp — *Küigemäel*.
 13. A. Kapp — *Iuhäälle ilusal* — koraal.
 14. A. Vaarman — *Marss*.
 15. Pillikoori päevaraamat.

Kirjastamisel on:

1. E. Liinev — *Talupoja tants*.
 2. M. Lüdigi — *Uvertüür-fantasia*.

Kavatsetakse kirjastada ka pillide koole ja harjutusi. Kirjastamise kulusid on sektsiooni juhatusel olnud 1.139 kr. 57 senti (trükkikulud ja osa honorare). Suure osa honorarest, ümmarguselt 1.200 krooni, tasus kultuurkapitali Helikunsti Sihtkapitali Valitsus. Nootide müügist on senini saadud 1.399 krooni 80 s., mis näitab väikest ülejääki. See ülejääk tuli sellest, et Helikunsti Sihtkapital kandis osa kulusid. Ülejääk kasutatakse uute helitööde kirjastamiseks.

Mõnede tähtsamate küsimuste harutamisele kui ka helitööde läbimängimisele on sektsiooni juhatus palunud asjatundjaid ka väljaspoolt. Nii on asjatundjatena koosolekutel ja läbimängimistel viibinud härrad:

R. Kull — 4 korda, T. Vettik — 2 korda, prof. A. Kapp — 1 kord, A. Vedro — 1 kord, A. Siiak — 1 kord, J. Heila — 1 kord.

Et pillikoorijuhte tutvustada ilmunud helitöödega ja pillikooride läbimängimisele, sektsiooni juhatus koos Kaitseliidu Päästaabiga korraldas 3-päevased pillikoorijuhtide oskuskursused Tallinnas ja Tartus. Lektoreiks neil kursustel olid prof. A. Topman, J. Vaks, F. Tammar ja ltn. Treufeldt. Tartu kursustel asetas prof. A. Topman'i hr. V. Jakobson. Tal-

linnas peeti kursused 1932. a. detsembrikuul lõpuks, Tartus — käesoleva aasta jaanuarikuul algul. Kulused oli kursuste korraldamisega 154 kr. 80 s., millest K. L. Päästaap tasus suurema osa. Pääle eelnimetatud kursuste sektsiooni juhatus korraldas raadio-tunde, mis algasid 15. jaanuaril 1933. a. kestvusega märtsikuu lõpuni ja peeti pühapäeviti. Raadiotundide lõppedes *Estonia* kontsertsaalis korraldati ühendatud pillikooride kontsert, mida juhatas hr. R. Kull. Raadiotundide ja kontserdi korraldamise kulu oli 284 kr. 60 s., tulu — 123 kr. 44 senti.

Erilist allakriipsutamist sektsiooni juhatuse senises töös väärub veel pillikooride päevaraamatu ja normaalkammertoni soetamine. Päevaraamat võimaldab saada ülevaadet pillikoori tööst ja on seepärast vajalik igale pillikoorile. Normaalkammerton on tellitud Saksamaalt ja proovitud Leipzigi proovikojas. Ta oli tarvitusel raadiotundidel ja tema järele olid häälestatud pillid möödunud laulupeol. Sektsiooni juhatus tahab kammertoni küsimuse viia laiemale alusele, sest nagu teada, on Eestis pillid häälestatud vähekeese kõrgemalt normaalsest kammertonist. Ka algatas sektsiooni juhatus koorijuhtide ettevalmistamise küsimuse.

Nagu eeltoodud kokkuvõttest selgub, haarab sektsiooni juhatuse töö väga mitmekesiselt ja laialdast ala. Kuni laulupeoni sektsiooni juhatuse töö piirdus laulupeo ettevalmistusega, nüüd võib sektsiooni juhatus pühendada oma töö rohkem meie pillimuusika kultuuri tõstmisele.

V. J.

LAULJATE LIIDU PUHKPILLIMUUSIKA SEKTSIOONI TEGEVUSKAVA

Lauljate Liidu Puhkpillimuusika Sektsiooni loomine 1931. a. langes kokku X üldlaulupeo ettevalmistuse tõusuaajaga. Seepärast on loomulik, et suurem osa Sektsiooni senisest tööst läks X üldlaulupeo hääks, selle puhkpillikooride kava koostamisele, kavas olevate helitööde kirjastamisele, nende levitamisele, kätteõpetamisele ja pillikooride osa tegelikule organiseerimisele X üldlaulupeol.

Nüüd, pääle seda suurt paraadi, kus kooride ja sektsiooni töö täiel määral kandis vilja ja viis meie pillikoorimuusika hää nime kõigi maailma rahvaste ette, on jõudnud aeg rahulikuks ja kavakindlaks seesmiseks ehitustööks.

Sektsiooni töökava, mis võiks haarata endasse tegevuse kuni XI üldlaulupeo ette-

valmistamiseni, jaguneks kahte pääossa: 1. organiseerimistöö, 2. muusikaline tegevus.

Organiseerimistöös esimest tähtsust omab

kooride koondamine sektsiooni.

Ühiste sihtide saavutamiseks on vajalik ühine, koordineeritud tegevus. Ainult liikmeilt-koorelt saame nõuda kõrvalekalduvatut sihtidest ja põhimõtetest kinnipidamist. Iga uus liige on uus samm lähemale üldisele edule. Siin sektsioon jätkab endist taktikat, sundides koore liikmeks astuma nende soodustustega, mis võimaldataks liikmeile, nagu — nootide alandatud hinnaga müük, ettekandetasus 50% hinnaalandus, laulupäevade korraldamise õigus jne.

Kooride seesmine organiseerimine.

On tarvilik kooride tegevuse praegune juhuslikkus asendada kindla korraga. Loodetavasti sektsiooni esinduskogu võtab vastu otsuse, millega tehakse liikmeile-kooridele sunduslikuks kodukorra vastuvõtt. Senini, alates 1931. a., on nõutud kodukorda vaid paaril puhul kooride poolt. Nähtavasti praeguse „vabaduse“ juures meie ei saa oma koore iialgi viia kindla korra järgi tegutsema. Kui esinduskogu otsustab kodukorra muuta sunduslikuks, siis sektsiooni juhatusel tuleb nõuda energiliselt selles leiduvate nõuete täitmist, eeskätt koori juhatuste moodustamist ja päevaraamatut pidamist.

Sektsiooni noorsoo osakonna loomine

peab leidma aset lähemal ajal. Praegu sektsioonis on 6 kooliorkestrit, millistel küllalt eriküsimusi, mis vajaksid eraldi käsitamist.

Kooride koosseisude ühtlustamine

on loomulikult ühenduses kooride ainelistel küsimustega. Kuid uute pillide muretsemise puhul tahab sektsiooni juhatus nõuda energiliselt nendest normaal-koosseisudest kinnipidamist, mis töötatud välja sektsiooni juhatuse poolt. Ühtlased koosseisud aitavad suuresti kaasa nootide kirjastamisel, kuna praegused väga erinevad koosseisud ei võimalda heliloojaile vabu käsi instrumenteerimisel.

Paremate pillide hankimine.

Praegu meil on üldiselt tarvitust saksa ja tšehhoslovakkia pillid, mis vastupidavuselt ja kõlalt ei saa võistelda prantsuse ja ameerika pillidega. Sektsiooni ülesandeks jääb sidemete otsimine prantsuse ja ameerika firmadega, et hankida meie pillikooride tarvis häid pille ilma kaupluste sageli väga kõrge vahekasuta.

Sektsiooni muusikaline tegevus

jaguneb kolme pääossa:

- a) mängijate ettevalmistus,
- b) koorijuhtide ettevalmistus,
- c) noodiliteratuuri kirjastamine.

Mängijate ettevalmistuses

sektsioon tahab asuda pillikoolide kirjastamisele. Ette on nähtud 7 pillikooli: 1) klarnet B, 2) klarnet Es, 3) flööt ja pikkolo, 4) bassid Es ja B, 5) tromboon ja bariton, 6) tenor, kornet ja trompet, 7) metsasarv ja alt. Neist klarnetite koolide käsikiri on praegu koostamisel Tallinna Konservatooriumi klarnetiõpetaja B. Luku poolt. Seni meil on olnud tarvitusel päämiselt saksa-keelsed pillikoolid, mis osutuvad võrdlemisi kallimaks, vananenumaks ja sageli küllalt mitte otstarbekaks; seejuures raskendab

nende käsitamist võõrkeelne tekst, mida aga laides hulkades osatakse vähe. Eesti-keelsed pillikoolid tuleksid hinnalt võrdlemisi odavad; arvatavasti on võimalik müüa neid 1 krooni eest.

Koorijuhtide ettevalmistuse

asjus sektsioon, teiste organisatsioonidega koos on teinud ettepaneku et Tallinna Konservatooriumi ja Tartu Kõrgema Muusikakooli juures loodaks koorijuhtide ettevalmistamiseks kursused, millised kestaksid 6 kuud ja kuhu võetakse vastu õppijaid ka vähemate teoreetiliste eelteadmistega. Tallinna Konservatoorium on juba asunud vastava õppekava väljatöötamisele ja vajaliste majanduslike võimaluste hankimisele.

Päälle selle sektsiooni algatusel on tõstetud üles mõte, korraldada igal suvel kahekuulised koorijuhtide kursused, kusjuures kursuste asukoht igal suvel võiks olla ise linnas. Loodetavasti juba eeloleval suvel toimub selline kahekuuline kursus Tallinnas.

Pillikooride koosmängu

harjutamiseks sektsioon kavatab anda välja vastavad harjutuskogud, millistest esimene vihk ilmus varem Kirikumuusika Sekretäriaadi väljaandel.

Puhkpillimuusikasse puutuvate küsimuste selgitamiseks

sektsioon tahab edaspidi kasutada suuremal määral *Muusikalehe* kaasabi, eriti selles avatavate küsimuste-vastuste osa, kus antakse asjatundjate poolt vastuseid neile küsimusile, mis sektsioonile saadetakse üle maa.

Noodiliteratuuri kirjastamises

sektsioon tahab jätkata senist tegevust. On kavatsus kirjastada meie nimekamate heliloojate töid, säades need puhkpillikoorile, siiski aga arvestades meie orkestrite oskuste võimeid. Selle juures ei unustata aga ka andmast kergemasisulist, rahvapärast muusikat.

Eesti helitööde levitamiseks

naaberriikides sektsioon on astunud ühendusse vastavate asutistega, milliste kaudu nende maade puhkpillikooreid saaksid meie helitöid ja milliste helitöid sektsioon võtaks levitamisele Eestis. Kui meie helitööd leiaksid levikut naaberriikides, siis ideelise külje kõrval sellele oleks suur majanduslik tähtsus.

Välisautorite sobivamate helitööde kättejuhamine.

Rikkalikust välisautorite heliloomingust meile sobivate helitööde kättejuhamiseks sektsioon kavatab koostada vastavate tööde nimestiku, mida soovijaile oleks võimalik saata ja milles ühtlasi oleks märgitud nende hankimise võimalused.

Ooper ja kontserdid

Tallinna.

Tänavu uue ooperina toodi *Estonias* lavale Rihard Wagner'i *Tristan ja Isolde*. Kuna eeltöödega võidi teha algust alles sügisel, siis tegelaskond on pidanud kandma õige rohkesti raskusi, et jõuda esietendusel näidatud tulemusteni.

Tristan ja Isolde on nõudlik teos nii üldises kui ka sama autori enda toodangus. Ühelt poolt leiame siin muusikadraama arendamise laadi avaramaid kõrgusi ja sügavusi, teisest küljest aga seltsib veel asjaolu, et ooperi kujundamine päämiselt on rajatud vähestele persoonidele.

R. Wagner oma teoses on liitnud orgaaniliselt teksti ja muusika; viimases ta lupartiide kõrval annab orkestrile kaugema arendava tähenduse. Kõik tegurid ning elemendid vastastikku võrdse aktiivsusega hoiavad üht mõtet ja sihti. Sellele veel tasakaaluga tuleb lisada miimiline väljendus, mida lähemalt pole võimalik näidata ettekirjutusis.

Kui *Tristan ja Isolde* osutub raskeks ülesandeks, siis samuti paneb nõudmised maksma ka jälgimine. Pole sugugi võimatu, et mõni eeldustes eksinu jääb rahuldamatuks, kuna ta ei suuda end asetada olukorra tegelikkude kääku. Ma arvan, et on hää, kui peame vaatlejatenagi pühendumata otsimistele, arenemisele ja kasvamiselle. Ei oska kujutada suuremat väärtust ette sellest, mis meile korduvalt võib pakkuda uusi ning mõjuvamaid elamusid. Wagner'is leiamegi niisuguse võluri, kes oma kunstiga haarab kestvalt ja sundivalt. Kui esimesel kuulamisel tuli puudus kätte vastuvõtu jõust, siis teine kord pakub seda enam. Ärgu loodetagu kõike ammutada tühjaks hooilt, ega katsutagu panna tajumiste ebaõnne ooperi kui vormi ning antud teose ea arvele. *Tristan ja Isolde* on suureks edasiviivaks sammuks *Estonia* jõududele; selleks ta jääb ka publiku suhtes. Meil harva juhtub võimalust kuulda-näha nii hinnalist loomingut ooperilaval. Kui see on käes (olgu siis vara või hilja), peame avaladama oma täielist tunnustust asja suhtes ja kasutama kõiki võimalusi enda sisema inimese harimiseks.

Päätelased esijoones laululisest küljest täitsid enda osa hinnatava kordaminekuga. Karl Ots Tristanina ja Olga Torokoff-Tii-

deberg Isoldena pakkusid meile kiiduväärt muusikalist ettekannet. Neil mõlemil on rasked partiid, mis nõuavad kunstilisi võimeid ning vastupidavust. Kõrvalkujudest esitas Kurvenali K. Viitol, Market B. Hansen ja Brangänet H. Teder; lühiosi laulsid J. Villard, A. Tamm ning J. Johanson. Üldiselt tegelased jätsid soodsa mulje nende ülesastumise suhtes. Kuna näitlev külge *Estonia* ooperis pole olnud just eriti tugev, siis otsekohe käesolevaga seoses ei saa ka tõsta küsimust põhimõtteliselt. Võrdlevalt K. Ots andis enda paremat; O. Torokoff-Tiideberg lõi ühe parema kaju oma kästluses ning tõendas edenemise võimeid. K. Viitol seisis varemate suutmiste astmel; B. Hansenilt oleks lootnud nagu rohkem — eriti lõpuvaatuses; H. Teder kui noorem jõud rippus natuke palju taktikepi küljes.

Mis puutub diktsiooni, siis läks kaduma õige suur protsent tekstist. Siin muidugi mõjuvad kaasa ka teised põhjused, kuid sõnade selgusega meie laval paljud ei saa kiidelda. Halb akustika etendab ju kaunis suurt osa, ometi laseb tekst end käsitada märksa reljeefsemalt (ta on siin küllalt tähtis); samuti orkestri ja lava tasakaalus peab arvestama kuuldavusega saalist. Muuseas teine ettekanne selguse mõttes üldiselt oli parem esimesest.

Kõige suurema vaeva nägijaks *Tristan ja Isolde* ettevalmistamisel jääb R. Kull, kes ühes lavastaja H. Kompusega viis läbi vajalised lühendused ja siis orkestreeris ooperi ümber meie koosseisu kohaselt. Selle töö ta on teinud meistrikäega. Sama kätt tunneme ka tegelike harjutuste ja ettekannete juures. Lavastus piltidena ning liiklemise käik osutuvad hästi mõelduks; dekoratsioonid on antud sobivusega.

Jääb üle kasutada ealvalt neid pakutud võimalusi ühest väljapaistvamast muusikadramast osasaamisest.

Esimene rahvakontsert suurel määral oli seotud L. Juhi lahkumisega, kuna ta sõidab mõneks ajaks Ameerikasse kontsertmatkale. Valitsev enamuse eeskava numbritest anti kontrabassisoolodena, milledest osa esines L. Juhi kompositsioonidena, muist tema arranžeringutena. Kuigi Juhi toodangus ei puudu elulisi jooni, siis neid töid ei saa võtta iseseisva tähendusega loominguna, vaid ennemini kui vahendit väljendumiseks oma instrumentil.

Sellest küljest nad omavad enam põhjendatud seisukohta. Tema orkestritöö paigutamine programmi tundus olevat aluseta. Kui virtuoos L. Juht seisab kõrgel tasemel; tõlgitsejana ta samuti on õigustatud leidma hindavat tähelepanu. Pakutud teoste valimik oli jõukohane ainult suurte võimetega kontrabassistile. *Estonia* orkester suurendatud koosseisus prof. J. Aaviku juhatusel kandis ette kaks Glasunovi heli-

ja kasvandikud solistidena mitmesugustelt aladelt. Muljete siduvust aitas kõvendada asutise direktori J. Aaviku kõne, milles väljendati hinnatavaid mõtteid meie muusikalise kasvatuses kohta. Suurima rahuldusega võisime kuulda põhilauseid üldise ning rahvusliku kunstikultuuri teostamise radadelt. Seda märgime meelsasti kui kaua tagasihoidud avaldust nimetatud vastutuserikalt positsioonilt. Ülevaadet

L. L. Puhkpillimuusika Sekstsiooni juhatus

F. Tammar

A. Treufeldt

J. Vaks

A. Veske

J. Kask

V. Jakobson

tööd ja varem nimetatud Juhi toote. Kui arvestada hooaja algust ning ebastabiilset koosseisu, siis võimaldatud lühikesi ettevalmistuse juures teoste läbiviimine osutus tulemuslikuks. Kordaminekuga teostati ka soolode saatmine orkestri poolt. Jääks soovida, et *Estonia* tihedamini suudaks anda ruumi orkestri esinemistele.

Omaette sündmuseks kujunes Tallinna konservatooriumi aastapäeva aktus, mida peeti esimest korda, seega siis vastava traditsiooni rajamisena. Muusikalises kavvas olid tegevad õpilasorkester, õpilaskoor

konservatooriumi asutamisest ja kujunemisest pakkus prof. A. Topman, näidates algamise raskustele ning edasise tegevuse kaudu saadud tulemustele. Tema kõne samuti sisaldas neid kajastusi, mida toovad esile kaalutlused omakultuurilise liikumise ümber. Konservatooriumi aktuse muusikaline kava muu üldrepertuaari kõrval sisaldas tähelepanuväärset ulatuses eesti autorite loomingut, milline nähe annab tunnistust väljendatud kasvatuslike sihtide tegelikust täitmisest. Direktori lühikesi lõpusõna järgi lauldi ühiselt

hümni ning lahkuti lähedaste tunnetega nende vastu, kes võtavad osa meie muusikalise elu kujundamise otsejoonelisest tegevusest.

Peeter Čaikovski 40-aastase surmapäeva mälestamiseks korraldati vene ringide algatusel kontsert selle kuulsa helilooje toodangust, keda tuntakse ja armastatakse kogu haritud muusikailmas. Varemata kavatsuste kohaselt pidi mälestust pühitsetama sümfooniaorkestri esinemisega N. Orlov'i osavõtul, kuid viimase ärasõidu tõttu langesid võimalused ja kaalutlused teistele alustele. Nüüd anti Čaikovski toodangust tema klavertrio, mille sooritasid A. Lemba, R. Bööcke ja A. Pappmehl. Kuigi ansambelis esines tüsedaid jõude, siis väheste proovide ning viiulipartii täitja tagasihoidlikuma sobivuse tõttu võis saavutada keskmisemat kordaminekut. Ettekanne kajastus kuulajaskonnas erksa vastuvõtu näol. Programm jatkus romansside laulmisega A. Aleksandrov'i poolt, kes mõjutas rohkem tõlgitsuslike kui hääleliste võimetega. Solisti saatis klaveril häade suutnistega prof. A. Lemba.

Lauljatest esimesena tänavu astus üles pr. Therese Rei. Tema on nüüd asunud järjekindlalt teostama iseseisvaid ning suuremaid kavatsusi. Kui laulu harrastaja armastusest asja vastu tema väärrib kindlasti tähelepanu. Võrdlemisi kestev programm näitas, et ta töötab küllaltki pidevalt. Oskuslikke suutmisel on Th. Rei omandanud niisugusel määral, mis võimaldab asuda huvi rahuldama avalikuski tegevuses. Ei saa ju kõike võtta absoluutselt täie mõõduga, kuid siiski peab andma tунnustuse nendele vaimsetele püüetele, mis tulevad ilmsiks siin muusikaliste harrastuste kaudu. Bel canto koloratuuriga püsis lauludes umbes tasakaalus. Eeskavas anti mõndagi hääd, aga ka osalt juhuslikku. Tooteid käistleti algkeeles. Eesti autoritest seisis sisuliselt esikohal J. Aavik oma *Kojuigatsusega*. Klaveril saatis F. Nikolai.

Hermann Simberg esines kolmes ooperis (*Tosca*, *Carmen*, *Rigoletto*). Tema omab koolilisi võimeid, mis väärivad märkimist, kuna aga materjal ooperi jaoks osutub vähe kandvaks. Päälegi tuli arvestada haigestumist. Artist väljapaistval määral ta pole kalduvusilt, kogult ka mitte vastavalt säetud eeldusi omav. Kontsertsaal andis paremaid võimalusi hääleliseks avaldamiseks. Kavast leidis vähesel määral seda, mis täitmisel löi laine kõrgemale (programm oli ka nii lühikene). Mõni pala tõusis osalt liikumiseni. Klaveril saatis P. P. Lüdigi temale omase hää jälgimise võimega.

Vittorio Weinberg (bariton) tõi elevust oma esinemisega *Estonia* kontsertsaalis. Tema näitas kõrget kvalifikatsiooni, mis avaldus nii tehnilistes võimetes kui ka teoste sisulises käsitlemises. Esimene külg on hää, teine veelgi parem. Niisugune suutmiste kokkusattumine annab tulemusena väarikamat ning püsivamalt mõjuvat naudingut. Väga mitmekülgne kava oma tasemelt seisis esmajärgulisel kohal. Korduvama repertuaari kõrval anti rohkesti uuemat ning värskeamat valikut. Ettekanne igakülgsest jättis veendumuse kontsertandi suurtest kunstilistest võimetest. Uudse ja samuti ka väliselt nõudva toodangu seas sattusime tuttavale tagasihoidlikele paladele, mis omandasid laulja käsitluses värskendatud elulise ilme. Kontsertandi ning saatja P. P. Lüdigi vahel valitses tihe side, mis võimaldas toodete voolavuse kindlustamist nende täitmisel.

Vaimuliku kontserdi andsid Toomkirikus Mari Lang ja P. Presnikov. Ettekannetest suurema osa moodustasid laulud M. Lang'i täitmisel. Võrreldes möödunud aastaga ta on saavutanud rohkem puhtust intonatsioonis, mis samuti tähendab ka kooliliste võimete kindlustamist. Oleks soovitatav, et tema jõuline, ulatuslik ja värvikas hää saaks veel põhjalikumalt järelkooli, mis tooks esile suurema ühtluse ning vabaduse. Üsna kordaläinud palade reast kõige parema mulje jättis M. Lüdigi *Minu altar*. P. Presnikov esines nelja sooloumbriuga laitmatus käsitluses. Viimasena ta mängis A. Kapi korraalprelüüdi *Armas Jeesus, armastaja*, mis kuulub autori uuema kujuka toodangu hulka.

Nikolai Orlov andis kaks kontserti, kumbki iseseisva kavaga. Ta on meid külastanud järjekindlalt (harilikult korra aastas) ja võitnud sügavama lugupidamise kui tõsine ning kõrgeandeline kunstnik. Käesoleval hoajal ta korraldas teise erakordse esinemise — oma kümneaastase Eestis ülesastumise juubelikontserdi, mille sissetulek läks Tallinna konservatooriumi *Õpilasabi* toetussummade lisaks. Nikolai Orlov'i võttis vastu rohkearvuline publik õige sooja poolehoiduga, mis ei tahtnud lasta tulla lõppu ovatsioonidele. Seda täiel määral õigustas kontsertandi väljapaistev esinemine pikkade aastate jooksul, samuti ka käesoleval puhul. Rida töid läbilõikes klassilisest perioodist hilisema ajani anti väga põhjalikult süvendatud kujul. Eesti toodangust seisis kavast J. Aaviku *Püha hääs*. Juubilari tervitas konservatooriumi direktor prof. Aavik, õpilaste poolt toodi kingitus ja lilli.

MITMESUGUST

Lauljate Liidu nõukogu koosolek

peetakse Lauljate Liidu ruumes, Lai tn. 7, pühapäeval 5. nov. s. a. kell 10 hommikul. Päevakorras on:

1. X üldlaulupeo aruanne.
2. Loterii aruanne.
3. Võru-Valga-Petserimaa laulupeo kava.
4. Põhikirja muutmine.
5. Koosolekul algatatud küsimusi.

Põhikirja muutmise küsimus on tõsnud üles ühenduses ettekandetasu küsimusega. Teatavasti Lauljate Liidu põhikirjas on punkt, mis lubab Liidu liikmeil tasuta kanda ette Liidu kirjastusel ilmunud helitöid. Kuna viimasel ajal enamuse meie heliloojaid on liitunud Autorikaitse Ühingu-ga, kes aga on sunnitud lepingute põhjal sisse nõudma teoste ettekandetasu, siis Lauljate Liidul tekkis suuri riskusi laulude kirjastamisega. Et põhikirja alusel saavad kuuluda kirjastamisele vaid need laulud ja helitööd, milliste autorid ei nõua ettekandetasu, siis paratamatult Liidu kirjastus peaks kujunema ühekülgeks, ja Autorikaitse Ühingu-ga liitunud heliloojate teosed jääksid eemale, sellest hoolimata, milline on nende teoste muusikaline väärtus.

Teisest küljest Autorikaitse Ühingu-ga tugevasti teinud järelandmisi ettekandetasu asjus, pakkudes ühinguile üldlepingut, mille järgi näit. keskmise tegevusega selt-sidel 5 kr. aastas oleks vaba kõigi helitööde ettekanne, millist summat ei saaks pidada koormavaks.

Kui nõukogu võtab vastu põhikirja pa-randuse ettepaneku, siis tuleb kutsuda kokku erakorraline volikogu koosolek, kuna põhikirja muutmine kuulub volikogu kom-petentsi.

Lauljate Liit asub kirjastama kapitaalset teost rahvamuusikast.

Tuntud muusikaõpetaja ja -teadlase J. Zeiger'il on valmis juba mitu aastat põhjalikum uurimus meie rahvamuusikast, *Eesti rahvaviiside monograafia*. Teos on aastaid kestnud püsiva ja põhjaliku töö tulemus, mis asjatundjate otsusel sisaldab palju uut ja huvitavat meie omapärase rahvamuusika alalt. Kahjuks see teos aine-listel põhjustel kuni senini on pidanud jää-ma käsikirja, kuigi Lauljate Liidul juba aastate eest oli kindel kavatsus asuda selle kirjastamisele. Vahepeäl on püütud son-deerida pinda, kas ei oleks võimalik tähen-datud teose kirjastamine mitme asjaomase asutuse koostööl. Kuna need püüded aga ei ole andnud tagajärgi, siis Lauljate Liit nüüd asub teose kirjastamisele iseseisvalt. Töö leviku kindlustamiseks autori ette-

panekul on otsustatud kasutada subskript-siooni meetodit, mis seisab selles, et teost võimaldatakse ette tellida, mispuhul tellija annab kohustuse, et tema tasub teose ilmu-misel selle hinna. Nagu selgunud, tun-takse selle teose vastu märksa suuremat huvi, kui esialgu arvati. Nii siis ühest linnast paari nädala vältel on korjunud üle 90 ettetellimise, kuna teistest linnadest pole veel asutudki tellimisi vastu võtma, nende hulgas ka Tallinn arvatud. Teose tellimise kohta lähemalt kuulutuse osas.

Uusi helitöid puhkpillikoорidele.

Jatkates algupärase puhkpillikoорi heli-tööde kirjastamist, Lauljate Liidu Puhk-pillimuusika Sektsioon esialgselt on vali-nud välja läbivaatamiseks saadetud arvu-kate käsikirjade hulgast kaks: M. Lüdigi *Uvertüür-fantaasia* ja Ed. Liinevi *Talu-poja tantsu*. Esimene teos on algkujul kir-jutatud sümfooniaorkestrile ja kantud varemil aastail ette *Estonia* ning *Vane-muise* sümfooniaorkestrite poolt. Puhk-pillikoорile selle teose on säändnud härra Normann Kaitseministeeriumi orkestrist. E. Liinevi *Talupoja tants* on efektne rah-vatants, orkestreeritud ja harmoneeritud väga huvitavalt. Need teosed ilmuvad trü-kist loodetavasti jõuluks.

Edaspidi kirjastamisele tulevate töö-dena on olnud kõnes mõni osa A. Kapi süidist ja A. Lemba' sümfooniaist.

Prof. J. Aavik'u 50-a. sünnipäev

leiab aset 1934. aasta jaanuaris. Meie lugupeetuma ja armastatuna muusikamehe tähtpäeva puhul kavatsetakse korraldada *Estonia* kontsertsaalis kontsert-aktus. Ku-na prof. Aaviku muusikaline tegevus on olnud väga laialdane ja põhjanev ning ulatub üle kodumaa piiridegi, siis on oodata selleks tähtpäevaks suurt tähelepanu muu-sikaringkondade poolt.

Orat. Simson Jaani kirikus.

Pühapäeval, 12. nov. 1933. a. kell 6 õhtul Tallinna Jaani kirikus kantakse ette G. F. Händeli oratoorium *Simson*. Tegevad on prl H. Betlem (sopran), pr. A. Kivisild (alt), hra-d K. Ots (tenor) ja K. Viitol (bass). Tallinna Jaani Oratooriumi koor, Tall. Konservatooriumi õpilasoorkester. Ore-lil: prof. A. Topman. — Juhatab Udu Topman.

Küsimised-kostmised avatakse.

Järgmise numbriga avatakse *Muusika-lehes* küsimiste-kostmiste nurk pilli- ja laulukooride ning teiste asjahuviliste jaoks. Kõik küsimised palutakse saata *Muusika-lehe* toimetuse aadressil.

Oodatavaid kontserte Estonia kontsertsaalis.

- 1. nov. — daani klaverikunstniku France Ellegaard'i kontsert.
- 4. nov. — Tallinna Meestelaulu Seltsi meeskoori kontsert.
- 5. nov. — Čaikovski' 40-a. surmapäeva mälestuseks sümfooniakontsert tema helitöist.
- 8. või 9. nov. — Salme Kanni naiskoori kontsert.
- 12. nov. — Tööliismuusika ühingu konts.
- 15. nov. — klaverikunstniku M. Münz'i kontsert.

- 19. ja 20. nov. — Wiener Sängerknaben'i poistekoori kontserdid.
- 25. nov. — *Raudami* segakoori kontsert.
- 26. nov. — Estonia Muusika Osakonna segakoori kontsert.
- 29. nov. — viiulikunstniku Robert Sœtens'i kontsert.

Materjalirohkuse

ja ka saadetiste hilinemise tõttu jäid käesolevast nr-ist välja kirjad kohtadelt j. m. Järgmise nr. kaastöö palutakse saata 15. novembriks. *Toimetus.*

Nali naljaks

Mis on „haltuura“?

Kui Ed. Visnapuu kord uue oskussõna soetamise mõttes otsis sõna „haltuura“ täpsed tähendust ja selle saamiseks pöördus mõnegi muusikamehe poole, siis J. Vaks andis selle järgmisel kujul:

„Vaata, see sõna tuleb vene keelest ja nimelt vene kirikukeelest, kus temal oli väga tähtis tähendus. Vanal ajal oli nõnda, et vene kiriku kellamees pidi lööma kella kõigi loomulikku surma surnud õigeusklike matusteks, pidi lööma kella ja olema rahul sellega, et ta selle eest ei saanud midagi rohkem kui oma palgakese. Kui aga surnu polnud lahkunud päris loomulikult, vaid pannud ise käe oma külge, või kui ta polnudki päris õigeusklik, vaid muud ristiusku, siis ükski muu vägi ei viinud kellameest sinatse matuse puhul kellatorni kui aina raha. Niisugune surnu oli „haladur“, eesti keeli „pätt“, „kaabakas“, „rämps“ ja tema matusekella hakati nimetama haladur-kellaks, mille päale kõik kellamehed olid väga maiad, kuna need ju tähendasid niisugust raha, „mida naine ei tea“. Ja saigi nõnda „haladuur-kellast“ meie „haltuura“, lisateenistus, üksiku mängu tasu!“

Nii käivad mõnikord need keeleasjad.

Kõige odavam!

Kui *Estonia* teatris mõne aja eest asuti kõigi kulude radikaalsele kärpimisele, siis taheti muu hulgas veenduda ka

sümfooniakontsertide kulude vähendamise tarvilikkuses ja kutsuti selleks vastava koosoleku ette muusikajuht R. Kull. Küsiti temalt:

- „Kas saab kontserti korraldada kolme prooviga?“
- „Saab!“
- „Kas saab veel vähema proovide arvuga?“
- „Saab ka!“
- „Saab ehk ilma proovidetagi?“
- „Ka seda saab! Ja saab läbi ka ilma kontsertideta!“

Parem ikka kui üsna ilma!

Kui lähemas minevikus ühe meie teatri direktoriks valiti inimene, kes seni teatrist oli olnud kaunis eemal, siis hakkas maksma vali kord, et teatri tegelased ei tohi loata esineda väljaspool teatrit.

Üks meie tunnustatumaid ja armastatumaid näitlejaid oli eksinud selle korralduse vastu, esinedes ilma direktori-härra loata ja võeti siis rängale manitsusele, mille lõpp kõlanud umbes nõnda:

„Mis teie üldse lähete mujal esinema! Teie olete ju teisejärgu jõud, — olgu siis, et esimesejärgu näitlejad vahest teevad teatri reklaami huvides mõne esinemise mujal!“

„Noh!“ tulnud siis elutark vastus: „Kui me siin inimesi hakkame järkudesse jagama, siis mõnel mehel teatri seisukohast ei ole üldse järku!“

P. PRESSNIKOFF

Kontsert — saade — tunnid
klaver ja orel

Tallinnas ja väljaspool

Tallinn, Niine 9-a — 7
Kõnet. 10—11 ja 6—7

AUGUST PERMANN

Klaverimeister ja -häälestaja

Tallinn, Vambola t. 8—15 Tel. 453-26

PÄÄTOIMETAJA
JUHAN AAVIK

Tegev ja vastutav toimetaja
EDUARD VISNAPUU

Toimetuse kolleegium: **Enn Võrk,**
Albert Üksip ja Harry Malm

Väljaandja **Eesti Lauljate Liit**, Tallinna, Lai 7, telefon 431-82

Kirjast. o.-ü. „Täht“ trükikoda, V. Pärnu mnt. 31. 1933

ZEIGER'i „Eesti rahvaviisid“. Monograafia.

Oleme uhked, et meil on muuseumi tresooris 12 tuhat rahvaviisi ja kõneleme oma rahvusmuusikast — ometi on see kogu laiematele hulka-dele täiesti kättesaamatu, seega surnud kapital. Kõigi nende viiside välja-andmine nõuab pöörase summa, ja sel poleks ka mingit mõtet, kuna enamus neist on õige väikese väärtusega. Sellest väljudes omandaski E. Lauljate Liit teose, mis meie silmapaistvate muusikameeste üksmeelse otsuse põhjal sisaldab vaid puhteesti muistseid rahvaviise koos igakülge asjaliku analüüsiga.

Monograafia toob üle viiesaja tüüpilise rahvaviisi, selles on selgitatud skandeerimise probleem, referääni-küsinus, meloodika võtted, muistsete viiside restaureerimine ning viiside areng.

Monograafia aitab suuresti lahendada ürgmuusika probleemi.

Monograafia avab meie rahvalaulikute improvisatsiooni kerguse saladuse.

Täiesti ekslik on arvamine, et see on teos vaid vähestele, eriteadlasile. Kokkuhoidlik väljendus ja hästi läbimõeldud käsitlusviis nii öelda ulatab tagasi rahvale selle, mis on kogutud rahvalt. Ühelgi lauljal, üheski raamatukogus ega koolis ei tohi puududa — esimene ja ainsam uurimus meie muistsete rahvaviiside üle. Emakeele õpetajaile on „Monograafia“ otse hädavajalik käsiraamat.

Kuna muusika alal tädusliku töö väljaandmine on seotud eriliselt suurte kuludega, ning raske on seada täpset kalkulatsiooni, siis E. L. L. kirjastab „Eesti rahvaviiside monograafia“ subskriptsiooni alusel.

Ettetellimisel raamatu hind ei tõuse mitte üle 5 krooni. Müügihind tuleks sellest märksa kõrgem. Ettetellijate nimed avaldatakse raamatu alguses.

Raamatu ettetellijaid palutakse nõutada Lauljate Liidu büroost, Tallinn, Lai 7, sellekohane prospekt ja tellimiskaart.

Ilmus trükist

neli annet uusi

„Rahvakoore“

SAADAVAL

Lauljate Liidu büroos,
 Tallinn, Lai 7
Rahvakoorigid 17. anne:R. Tobias: „Meil aiaäärne
tänaval“

A. Lemba: „Isamaa laul“

Rahvakoorigid 18. anne:

M. Lüdigi: „Nõmm“

J. Jürgenson: „Mitte asjata“

Rahvakoorigid 19. anne:

M. Lüdigi: „Mets“

Rahvakoorigid 20. anne:

H. Känd: „Muredemaa“

 Uute annete hind: L. L. liik-
 meile à 10 senti, üle 20 eks.
 ostes 10%, üle 50 eks. ostes
 20%, üle 100 eks. ostes 30%
 hinnaalandust

Mitteliikmeile ande hind 12snt.

Ilmus trükist
Kultuurkapitali Heli kunsti
Sihikapitali Kirjastusfondi
 väljaandel:
Soololaule:
 E. Aav: Vaike aaria oop. „Vikerlased“, sopranile . Kr. 1.25
 „ Olavi aaria oop. „Vikerlased“, tenorile . Kr. 1.60
 V. Nerep: „Muiste“, sopr. või tenorile Kr. 1.65
Orelile:
 A. Kapp: Koraali eelmäng: „Sind, Jumal, kõik me . Kr. 1.25
 kiidame“
 „ Koraali eelmäng: Oh, Jeesus, sinu valu . Kr. 1.—

Pääladu ja üksikmüük Laujate Liidu büroos, Tallinn, Lai 7. Müügil suuremais
raamatukauplusis ja muusikaärides.